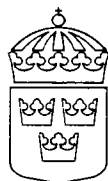

Jordbruksutskottets betänkande

1989/90:JoU15

Statsbudgeten för budgetåret 1990/91
(miljö- och energidepartementet)

1989/90
JoU15

FJORTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslagen under miljödepartementets huvudtitel i proposition 1989/90:100 bilaga 16 (budgetpropositionen) med undantag av anslag som är upptagna under avsnittet C. Energi, som behandlas av näringsutskottet. I anslutning till behandlingen av bilaga 16 tar utskottet upp sammanlagt 83 motionsyrkanden till behandling.

Den del av bilaga 16 som avser avfallsfrågor behandlas i betänkande 1989/90:JoU16.

I betänkandet behandlas även förslagen i proposition 1989/90:115 om reviderade anslagsberäkningar för budgetåret 1990/91 avseende vissa departement m.m. i den del propositionen avser fjortonde huvudtiteln.

Sammanfattning

Utskottet gör i anslutning till en motion (s) ett uttalande om effektivisering av naturvårdsförvaltningen. I övrigt innebär utskottets ställningstagande att regeringens förslag om medelsanvisning m.m. tillstyrks. Utskottet tillstyrker därmed bl.a. regeringens förslag om en resursförstärkning om sammanlagt 15 milj. kr. till naturvården och att för avfallsutredningar anslaget utökas med 3,3 milj. kr. Vidare tillstyrks en förstärkning med sammanlagt 15 milj. kr. för att motverka försurningens effekter i miljön.

Utskottet tillstyrker även förslaget i proposition 1989/90:115 om bemyndigande för regeringen beträffande om disposition av medel under litt. A i fjortonde huvudtiteln.

Till betänkandet har fogats 61 reservationer och 5 särskilda yttranden.

Propositionerna

Regeringen har i proposition 1989/90:100 bilaga 16 föreslagit

A. Miljö- och energidepartementet

(A 1) att riksdagen till Miljö- och energidepartementet för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 31 503 000 kr.,

(A 2) att riksdagen till Utredningar m.m. för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 20 000 000 kr.,

B. Miljö

(B 1) att riksdagen till Statens naturvårdsverk för budgetåret 1990/91 anvisar ett ramanslag på 354 516 000 kr.,

(B 2) att riksdagen till Bidrag till miljöarbete för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 167 585 000 kr.,

(B 3) att riksdagen till Investeringar inom miljöområdet för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 100 000 000 kr.,

(B 5) att riksdagen till Koncessionsnämnden för miljöskydd för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 14 253 000 kr.,

(B 6) att riksdagen till Kemikalieinspektionen för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

(B 7) 1. att riksdagen antar inom miljö- och energidepartementet upprättade förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,

(B 7) 2. att riksdagen antar inom miljö- och energidepartementet upprättade förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (1988:220),

(B 7) 3. att riksdagen till Statens strålskyddsinstitut: Uppdragsverksamhet för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

(B 8) att riksdagen till Bidrag till statens strålskyddsinstitut för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 29 811 000 kr.,

(B 9) att riksdagen till Bidrag till Förenta Nationernas miljöfond för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 22 000 000 kr.,

(B 10) att riksdagen till Visst internationellt miljösamarbete för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 10 850 000 kr.,

(B 11) att riksdagen till Stockholms internationella miljöinstitut för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 25 000 000 kr.,

(B 12) 1. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om anskaffning av inredning och utrustning av lokaler vid statens naturvårdsverk inom de kostnadsramar som förordats i propositionen,

(B 12) 2. att riksdagen till Inredning och utrustning av lokaler vid vissa myndigheter för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 11 400 000 kr.

A. Miljödepartementet

(A 1) att riksdagen — med ändring av förslaget i prop. 1989/90:100 bil. 16 — till Miljödepartementet för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 28 727 000 kr.,

(A 2) att riksdagen — med ändring av förslaget i prop. 1989/90:100 bil. 16 — till Utredningar m.m. för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 19 000 000 kr.,

att riksdagen bemyndigar regeringen att vid disposition av anslag som anvisats för budgetåret 1989/90 för att bekosta verksamheten vid departement, utredningar m.m. använda medlen i enlighet med vad som förordats i propositionen.

Motionerna

1989/90:Jo270 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

21. att riksdagen till Bidrag till miljöarbete för budgetåret 1990/91 anslår 45 000 000 kr. för naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet i enlighet med vad i motionen anförts.

23. att riksdagen hos regeringen begär att naturvårdsverket får i uppdrag att utveckla arbetet med att restaurera våtmarker i enlighet med vad i motionen anförts.

1989/90:Jo316 av Rolf Kenneryd och Ivar Franzén (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar avsätta 15 milj. kr. för försökskalkning av skogsmark.

1989/90:Jo525 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen till Bidrag för åtgärder mot surt brunnsvatten för budgetåret 1989/90 anslår 20 000 000 kr.,

1989/90:Jo709 av Annika Åhnberg (vpk) vari yrkas att riksdagen beslutar stödja verksamheten vid Nordens Ark och anvisar 3 000 000 kr. för detta ändamål under anslaget Statens naturvårdsverk, B1 Bilaga 16, fjortonde huvudtiteln.

1989/90:Jo719 av Sven-Olof Petersson (c) vari yrkas

3. att riksdagen anslår 20 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit för försöksverksamhet med kalkning av skogsmark för budgetåret 1990/91.

1989/90:Jo729 av Lars Sundin (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning av försurningen av enskilda brunnar och om ett införande av ett bidragssystem,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att försurningssituationen i Älvsborgs län bör prioriteras eftersom detta län är särskilt hårt drabbat.

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förstärkning av kemikalieinspektionen.

1989/90:Jo736 av Sven Eric Lorentzon m.fl. (m) vari yrkas

12. att riksdagen till B 2, Bidrag till miljöarbete, för budgetåret 1990/91 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 20 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag på 187 585 000 kr. att användas på det sätt som angetts i motionen,

13. att riksdagen till B 3, Investeringar inom miljöområdet, för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 80 000 000 kr. att användas på det sätt som angetts i motionen.

1989/90:Jo738 av Sture Thun m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en besöksanläggning samt gåsbetesåkrar vid Tåkern.

1989/90:Jo740 av Leif Marklund m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar omfördela medel och till Investeringar inom miljöområdet under punkten B 3 anvisar ett belopp som är 25 milj. kr. lägre än vad som föreslås i proposition 1989/90:100 bil. 16,

2. att riksdagen till Statens naturvårdsverk under punkten B 1 Vård av naturreservat anvisar 25 milj. kr. utöver vad som föreslås i proposition 1989/90:100 bil. 16.

1989/90:Jo745 av Lars Ernestam m.fl. (fp) vari yrkas

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om överföring av statlig mark med stort naturvårdsvärde till naturvårdsfonden,

14. att riksdagen beslutar att mark motsvarande ett värde av 15 000 000 kr. årligen skall överföras från domänfonden till naturvårdsfonden i syfte att underlätta bildandet av naturreservat på privat mark.

1989/90:Jo747 av Lars Ernestam m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen för budgetåret 1990/91 till övervakning av miljöförändringar anslår 5 milj. kr. mer än regeringen föreslagit,

2. att riksdagen för budgetåret 1990/91 till naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet anslår 10 milj. kr. mer än regeringen föreslagit,

3. att riksdagen för budgetåret 1990/91 till vård av naturreservat m.m. anslår 15 milj. kr. mer än regeringen föreslagit,

4. att riksdagen för budgetåret 1990/91 till vård av hotade arter anslår 2 milj. kr. mer än regeringen föreslagit,

5. att riksdagen för budgetåret 1990/91 till B 1 Statens naturvårdsverk sålunda anslår 32 milj. kr. mer än regeringen föreslagit, dvs. 386 516 000 kr.,

6. att riksdagen för budgetåret 1990/91 till åtgärder mot försurning i form av kalkning och statsbidragsgivning till insatser i försurade och infekterade brunnar anslår 20 milj. kr. mer än regeringen föreslagit,

7. att riksdagen för budgetåret 1990/91 till miljövardsinformation genom ideella organisationer anslår 3 milj. kr. mer än regeringen föreslagit,

8. att riksdagen för budgetåret 1990/91 till B 2 Bidrag till miljöarbete sålunda anslår 23 milj. kr. mer än regeringen föreslagit, dvs. 190 585 000 kr.,

9. att riksdagen för budgetåret 1990/91 till B 3 Investeringar inom miljöområdet anslår 20 milj. kr. mer än regeringen föreslagit att användas till mark för naturvård, dvs. 120 milj. kr.,

10. att riksdagen för budgetåret 1990/91 till B 6 Kemikalieinspektionen anslår 10 milj. kr.,

11. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 30 milj. kr. till frivilliga naturvårdsåtgärder i skogsbruket,

12. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 20 milj. kr. till återskapande av våtmarker,

13. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 40 milj. kr. för utveckling av ny miljöskyddsteknik,

14. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 2 milj. kr. för internationellt miljövardssamarbete genom ideella organisationer.

1989/90:Jo752 av Roland Larsson och Hugo Andersson (c) vari yrkas att riksdagen för utökad Nolaverksamhet för budgetåret 1990/91 höjer anslaget B 6 till naturvårdsverket med 20 milj. kr. till 30 milj. kr.

1989/90:Jo761 av Kersti Johansson och Rune Backlund (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att anslaget i bilaga 16, B 2, inkluderar bidrag till åtgärder mot försurat vatten i enskilda brunnar.

1989/90:Jo768 av Lisbet Calner m.fl. (s, m, fp, c, vpk, mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till Stiftelsen Bohus avelscentrum.

1989/90:Jo777 av Ulla Orring (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ekonomiska medel utöver regeringens förslag ställs till länsstyrelsen i Västerbottens läns förfogande för det statliga fjälledssystemet och för stugor.

1989/90:Jo779 av Bengt Rosén och Lars Ernestam (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om framtida stöd till Stiftelsen Bohus avelscentrum.

1989/90:Jo786 av Leif Olsson och Kenth Skårvik (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ökat stöd till Svenska Naturskyddsföreningen till dess utåtriktade verksamhet.

1989/90:Jo801 av Martin Olsson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen för kalkningsprojekt inom anslaget till Bidrag till miljöarbete för budgetåret 1990/91 anslår 31 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit.

1989/90:Jo805 av Annika Åhnberg och Berith Eriksson (vpk) vari yrkas

1989/90:JoU15

2. att riksdagen till projekt för vargens bevarande anslår 1 000 000 kr. budgetåret 1990/91.

1989/90:Jo813 av Ragnhild Pohanka (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ekonomiskt stöd för Mora och Orsa kommun att inköpa reservatet Stopådalen, Anjosvarden.

1989/90:Jo815 av Stina Gustavsson m.fl. (c, m, fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att anslaget B 2 bilaga 16 inkluderar bidrag till kalkning av brunnar.

1989/90:Jo816 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen till anslaget B 1, Statens naturvårdsverk, i proposition 1989/90:100 bilaga 16, anslår 140 000 000 kr. utöver vad regeringen har föreslagit dvs. 451 428 000 kr. att användas i enlighet med vad som föreslagits i motionen.

2. att riksdagen till anslaget B 2, Bidrag till miljöarbete, i proposition 1989/90:100 bilaga 16, anslår 80 000 000 kr. utöver vad regeringen har föreslagit dvs. 235 116 000 kr. att användas i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen till anslaget B 3, Investeringar inom miljöområdet, i proposition 1989/90:100 bilaga 16, anslår 550 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit dvs. 650 000 000 kr. att användas i enlighet med vad som föreslagits i motionen.

4. att riksdagen anslår 100 milj. kr. till ett nytt anslag i proposition 1989/90:100 bilaga 16, Återställning av gamla miljöskador.

1989/90:Jo822 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

3. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 5 milj. kr. till förstärkning av programmet för miljö kvalitet under anslaget B 1. Statens naturvårdsverk,

4. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 5 milj. kr. till länsstyrelsernas tillsyn enligt miljöskyddslagen under anslaget B 2. Bidrag till miljöarbete.

5. att riksdagen beslutar att förstärka kemikalieinspektionen med tio nya tjänster.

9. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 50 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit, dvs. 159 milj. kr. till kalkning i enlighet med vad som anförts i motionen, över anslaget B 2. Bidrag till miljöarbete.

14. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 30 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit till förstärkning av arbetet med avloppsrening och kontroll av kemikalieanvändningen i industrin, dvs. totalt 46,5 milj. kr. samt forskning inom ramen för aktionsplanen mot havsföroreningar under anslaget B 1. Statens naturvårdsverk,

20. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 30 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit till inköp av mark för naturvårdsändamål, dvs. totalt 130 milj. kr. under anslaget B 3. Investeringar inom miljöområdet,

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om överföring av mark för naturvård,

22. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 20 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit, dvs. totalt 79 milj. kr. till vård av naturvårdsobjekt under anslaget B 1. Statens naturvårdsverk,

24. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 40 milj. kr. till naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet under anslaget B 1. Statens naturvårdsverk i enlighet med vad som i motionen anförts,

25. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 6 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit, dvs. totalt 10 milj. kr. till vård av hotade arter för bevarande av genetiska resurser under anslaget B 1 Statens naturvårdsverk i enlighet med vad som i motionen anförts,

27. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 5 milj. kr. till stöd av miljöorganisationer.

1989/90:Jo832 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp, m, mp, c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om byggandet av ett besökscentrum vid Tåkern och anvisar erforderliga medel inom ramen för de statliga miljövårdsinsatserna.

1989/90:Jo838 av Kent Carlsson och Anneli Hulthén (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medverkan i internationellt miljöarbete.

1989/90:Jo843 av Karl Erik Olsson m.fl. (c) vari yrkas

14. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 10 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit under anslaget A 2 Utredningar m.m. under fjortonde huvudtiteln.

1989/90:Jo845 av Lena Öhrsvik och Arne Andersson i Gamleby (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särskilda medel för insatser mot surt grundvatten i enskilda vattentäkt.

1989/90:Jo854 av Lars Bäckström (vpk) vari yrkas att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 16 000 000 kr. utöver regeringens förslag eller således 40 000 000 kr. till storskaliga försökskalkningar på skogsmark under en treårsperiod fr.o.m. 1990/91.

1989/90:Jo855 av Annika Åhnberg m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att naturvårdsverket får i uppdrag att utarbeta ramarna för projekt i syfte att förändra dagvattenhantering.

2. att riksdagen till förändrad dagvattenhantering för budgetåret 1990/91 anslår 20 000 000 kr.

1989/90:Jo859 av Bo Hammar m.fl. (vpk) vari yrkas

5. att riksdagen till länsstyrelsen i Stockholms län, kulturmiljöenheten, anslår 300 000 kr. för budgetåret 1990/91 för arbete med att bevara odlingslandskapet i Stockholms län,

6. att riksdagen hos regeringen begär att länsstyrelsen i Stockholms län får i uppdrag att utarbeta förslag till åtgärder från samhällets sida för att bevara jordbruk i Stockholms närhet,

7. att riksdagen beslutar om en ersättning enligt s.k. NOLA-modell om 5 000 000 kr. till jordbruket budgetåret 1990/91 för åtgärder för att bevara odlingslandskapet i Stockholms län,

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag till utformning av projektverksamhet i syfte att stimulera uppbygge av ekologiskt fungerande livsmiljöer i storstadsregioner,

9. att riksdagen för budgetåret 1990/91 reserverar 100 000 000 kr. för projekt i syfte att stimulera uppbygget av ekologiskt fungerande livsmiljöer i storstadsregioner.

1989/90:Jo873 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

4. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 16 000 000 kr. utöver regeringens förslag eller således 40 000 000 kr. till storskaliga försökskalkningar på skogsmark under en treårsperiod fr.o.m. 1990/91,

10. att riksdagen till statens naturvårdsverk för budgetåret 1990/91 anslår 120 000 000 kr. utöver regeringens förslag för inköp av "Mark för naturvårdsändamål", varav 100 000 000 kr. är ett engångsanslag,

11. att riksdagen till statens naturvårdsverk för budgetåret 1990/91 anslår 26 000 000 kr. utöver regeringens förslag till "Vård av naturvårdsobjekt",

15. att riksdagen till statens naturvårdsverk för budgetåret 1990/91 anslår 6 000 000 kr. utöver regeringens förslag för vård av hotade arter i enlighet med vad som anförts i motionen.

1989/90:Jo874 av Lars Ernestam m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till svenska miljöorganisationers internationella verksamhet.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:U657.

1989/90:Jo879 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avgifterna för bekämpningsmedel och kemikalier skall höjas och möjliggöra en förstärkning av kemikalieinspektionens medel motsvarande 6 tjänster och 3 150 000 kr. utöver vad regeringen föreslår,

21. att riksdagen beslutar att anslå 45 000 000 kr. för naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet, anslag B 2, budgetåret 1990/91,

22. att riksdagen beslutar att samla hela anslaget för naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet hos naturvårdsverket,

28. att riksdagen anslår 100 000 000 kr. under anslag B 2 för budgetåret 1990/91 för åtgärder för att minska hushållens kemikalieanvändning och öka miljökunskaperna,

30. att riksdagen anslår 447 260 000 kr. till naturvårdsverket, anslag B 1, för budgetåret 1990/91,

31. att riksdagen anslår 471 509 000 kr. för bidrag till miljöarbete, anslag B 2, för budgetåret 1990/91,

32. att riksdagen hos regeringen begär förslag till program för kalkning av sjöar och vattendrag i Norrlands inland och fjälltrakter under innevarande år,

33. att riksdagen i enlighet med vad i motionen anförts anslår tillräckliga medel för ett fortsatt arbete mot luftföroreningar och försurning,

34. att riksdagen i enlighet med vad i motionen anförts anslår tillräckliga medel för arbetet mot havsföroreningar.

1989/90:Jo882 av Åsa Domeij och Roy Ottosson (mp) vari yrkas

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att bidrag för kaliumkalkning skall kunna ges av naturvårdsverkets anslag till kalkning.

Utskottet

1. Miljö- och energidepartementet m.m.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna A 1 i prop. 1989/90:100 bil. 16 (s. 86) och prop. 1989/90:115 (s. 9–10).

2. Utredningar m.m.

Propositionerna

Anslaget är avsett för kostnader för vissa råd och delegationer, offentlig utredningsverksamhet inom miljö- och energiområdet samt sådana utredningar i anslutning till departementets verksamhet som medför behov av att anlita konsulter eller annan expertis.

Vid beräkningen har hänsyn tagits till bl.a. behovet av resurser för det svenska förberedelsearbetet inför FN-konferensen om miljö och utveckling år 1992. Med hänsyn till den uppskattade omfattningen av utredningsverksamheten m.m. i övrigt har anslaget — med ändring av förslaget i prop. 1989/90:100 bil. 16 — beräknats till 19 milj. kr.

Motionen

Centerpartiet framför i motion Jo843 uppfattningen att forskning och utveckling på avfallsområdet är av yttersta vikt för att problemen med avfallsfrågorna skall kunna lösas. Behov finns av utveckling av resurs- snål teknik, miljövänliga förpackningar och nya system för källsortering. Till denna verksamhet bör anvisas 10 milj. kr. utöver regeringens förslag (yrkande 14).

Som framgår av redogörelsen ovan är anslaget Utredningar m.m. inte avsett för sådana forskningsinsatser som begärs i motion Jo843. Utskottet finner inte anledning frånga regeringens förslag om vare sig disposition av anslaget eller medelsberäkningen. I sammanhanget vill utskottet erinra om den nyligen framlagda forskningspolitiska propositionen (1989/90:90) där dels under avsnitt 21 (industridepartementet), under det nya anslaget F 21. Forskning för ett avfallssnålt samhälle: Miljöanpassad produktutveckling, föreslås anvisade 5 milj. kr., dels under avsnitt 23 (miljödepartementet), till Forskning för ett avfallssnålt samhälle (B 13), föreslås anvisade 4 milj. kr. Med det anförda torde syftet med motion Jo843 yrkande 14 komma att bli i allt väsentligt tillgodosett. Utskottet avstyrker således motionsyrkandet.

3. Statens naturvårdsverk

Propositionen

Statens naturvårdsverk har som central myndighet ett särskilt ansvar för ledning, samordning, planering, utbildning och information på miljöområdet och bör därvid arbeta efter principen om ett ökat sektorsansvar. Myndigheterna inom alla samhällssektorer bör själva svara för miljöinsatser och uppföljningsarbete inom sitt ansvarsområde. Arbetet med att anpassa naturvårdsverket till denna delvis nya roll och att utveckla en resultatorienterad styrning kräver övergång till ny verksamhetsstruktur. Den föreslagna strukturen bygger vidare på verkets anslagsframställning för budgetåret 1990/91 och särskiljer långsiktig kunskapsuppyggnad och uppföljning från det mer åtgärdsinriktade arbetet. Arbetet med miljövårdsåtgärder hör i sin tur vara strukturerat främst efter samordnade insatser på olika miljöområden, men i viss mån även ta upp åtgärder inom olika samhällssektorer.

Arbetet med att förbereda naturvårdsverket för en treårig budgetcykel som bygger på en resultatorienterad styrning av verksamheten är utgångspunkt för den anslagsstruktur som förordas och som bör gälla fr.o.m. budgetåret 1990/91.

Naturvårdsverkets fördjupade anslagsframställning

Regeringen har i beslut den 21 juni 1989 fastställt särskilda direktiv för naturvårdsverkets arbete med och utformningen av den fördjupade anslagsframställningen för perioden 1991/92—1993/94. Naturvårdsverket skall senast den 1 september 1990 lämna en slutlig anslagsframställning.

Enligt direktiven bör naturvårdsverket redovisa en analys och en utvärdering av miljövårdsarbetets innehåll, inriktning och resultat. Analysen bör omfatta en samlad bedömning av naturvårdsverkets verksamhet samt av de kommunala och regionala myndigheternas, liksom berörda sektorsmyndigheters, miljövårdsarbete.

Statskontoret har i sin rapport Arbetsinriktningen m.m. vid statens naturvårdsverk — anpassningen till den nya rollen (1988:49) lämnat förslag till ny struktur vid verket för planering, uppföljning och presentation av verksamheten. I förslaget återfinns i huvudsak de i miljöpropositionen (1987/88:85, JoU23, rskr. 373) angivna miljömålen. Verket bör i sin anslagsframställning utgå från — och vid behov utveckla — den föreslagna verksamhets-/anslagsstrukturen, vilken även bör tjäna som underlag för en planerings- resp. uppföljningsstruktur.

Med väsentligt höjda miljövårdsambitioner har kraven på naturvårdsverket ökat vad gäller central ledning, samordning, planering samt utbildning och information. Den nya organisationen och ansvarsfördelningen inom miljövårdsarbetet innebär också att alla sektorer skall ta ansvar för de miljöeffekter som verksamheten inom sektorn orsakar. En stor och ökande del av miljövårdsarbetet kommer därför att utföras vid olika sektorsmyndigheter samt vid länsstyrelser och kommuner. Detta kommer bl.a. att påverka naturvårdsverkets sätt att leda och samordna miljövårdsarbetet. Mot denna bakgrund bör verket — lämna förslag till de förändringar av verksamheten inom alla verkets områden som är motiverade med hänsyn till bl.a. verkets utvecklade roll,

- redovisa utvecklingen av stödet till och samarbetet med sektorsmyndigheter, länsstyrelser och kommuner,
- göra en genomgång av och redovisa vilka typer av ärenden och vilken förvaltning som bör föras över från naturvårdsverket till annan, eller som bör omprövas. Syftet skall här vara att begränsa verkets handläggning till det strategiskt viktiga,
- beskriva hur en rationell ansvars- och arbetsfördelning bör se ut mellan naturvårdsverket och sektorsmyndigheter resp. länsstyrelser och kommuner.

Motionen

I motion Jo816 (mp) yrkande 1 (delvis) föreslås att naturvårdsverket tillförs dels 10 milj. kr. utöver regeringens förslag att användas för inrättande av nya tjänster i syfte att stärka verkets kompetens, dels att 16 milj. kr. satsas bl.a. på en upplysningstjänst för allmänheten som bör kunna utökas till information om utsläpp från enskilda industrier efter en modell från USA.

Utskottets överväganden

Som utskottet redovisat ovan står naturvårdsverket — inom ramen för den fördjupade anslagsframställningen — inför omfattande förändringar av sin verksamhet och organisation. Innan resultatet av dessa förändringar föreligger saknas enligt utskottets mening anledning att förorda ytterligare medelstilldelning vad avser personal, miljöövervakning och information. Med det anförda avstyrker utskottet motion Jo816 yrkande 1 i motsvarande del.

Propositionen

Som en viktig del i naturvårdsverkets ledande roll på miljöområdet framhålls ansvaret för en god kunskapsuppbyggnad. Grunden för den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden är verkets arbete med att stödja och initiera forskning.

Verket bör även arbeta med att inhämta kunskaper om tillståndet i miljön, att identifiera ökande eller nya problem och att föreslå åtgärder. I det sammanhanget betonas som särskilt viktigt att studera de effekter olika styrmedel har inom miljöområdet samt fortlöpande föreslå förändringar med syfte att effektivisera miljöarbetet. Detta arbete beräknas kunna klaras inom nuvarande medelsramar.

Miljöövervakning och uppföljning

Propositionen

Basen för miljövårdens övervakande och uppföljande verksamhet utgörs av programmet för övervakning av miljökvalitet (PMK) inom land, luft och hav samt den omfattande recipient- och utsläppskontroll som sköts av naturvårdsverket, länsstyrelserna och kommunerna.

Motionerna

Ytterligare 5 milj. kr. till PMK begärs av folkpartiet och centerpartiet — motionerna Jo747 yrkande 1 resp. Jo822 yrkande 3 — medan miljöpartiet anser att programmet skall förstärkas med 10 milj. kr. — Jo816 yrkande 1 (delvis).

För att naturvårdsverket systematiskt skall kunna begära omprövning av givna tillstånd enligt miljöskyddslagen föreslår miljöpartiet i motion Jo816 yrkande 1 (delvis) att 10 milj. kr. avsätts för ändamålet. Härigenom skulle den ursprungliga ambitionen med omprövning av normalfallen vart tionde år kunna uppfyllas.

Utskottets överväganden

Programmet för övervakning av miljökvalitet (PMK) har till syfte att övervaka långsiktiga och storskaliga förändringar i miljön, att utgöra referens för lokal recipientkontroll samt att belysa föroreningstransport i olika medier. Programmet har sin givna och betydande plats i den långsiktiga miljöövervakning, som spelar en central roll i valet av åtgärder för ett framgångsrikt miljövårdsarbete. Enligt vad utskottet erfarit pågår inom naturvårdsverket en total översyn av PMK. Denna översyn ingår i sin tur i verkets arbete med en fördjupad anslagsframställning. Med hänvisning till pågående förändringsarbete inom verket är utskottet inte berett att förorda någon förändring av ifrågavarande anslag. Utskottet ansluter sig således till regeringens förslag och avstyrker därmed motionerna Jo747 yrkande 1 och Jo822 yrkande 3 i motsvarande del.

På samma grund avstyrks även Jo816 yrkande 1 i motsvarande delar.

Propositionen

Allmänt

Genom de olika sektorsmyndigheternas och kommunernas ökade ansvar för det åtgärdsinriktade miljöarbetet får naturvårdsverkets arbete en ändrad inriktning mot kunskapsförmedling, stöd och utbildning. För att förbättra detta stöd har projektet effektivare miljöskydd (EMIL) drivits under två års tid. Projektet bör kunna avslutas under år 1991 för att därefter ingå i det löpande arbetet med kunskapsstöd till länsstyrelser och kommuner. För ändamålet beräknas 3,2 milj. kr., vilket inkluderar 500 000 kr. för statistik om miljöskyddsarbetet och 1 milj. kr. för riktade insatser mot viss tung industri.

Naturvårdsverkets framgångsrika arbete med bred miljöinformation bör utvecklas och i huvudsak finansieras genom intäkter av verksamheten. För detta arbete har beräknats oförändrade resurser.

Naturvård

Regeringen har den 21 december 1989 givit naturvårdsverket i uppdrag att utforma en aktionsplan för naturvårdsarbetet. Planen skall redovisas senast den 1 september 1990 och ingå som underlag för den fördjupade anslagsframställning som verket skall lämna för treårsperioden 1991/92—1993/94.

Naturvårdsverkets landsomfattande inventeringar av bl.a. skyddsvärda våtmarker, grustillgångar, ängs- och hagmarker samt kartläggning av hotade arter och områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv utgör ett viktigt underlag för naturvårdsarbetet. Miljö- och energiministern framhåller som angeläget en fortsatt hög ambitionsnivå för detta inventeringsarbete och föreslår oförändrade resurser.

Motionerna

I ett flertal motioner begärs ökade anslag till vård av hotade arter. Folkpartiet anser i motion Jo747 yrkande 4 att ytterligare 2 milj. kr. bör avsättas för ändamålet, miljöpartiet begär i motion Jo816 yrkande 1 (delvis) en ökning med 7 milj. kr. och vpk vill höja anslaget med 6 milj. kr. (Jo873 yrkande 15 delvis). Centerpartiet begär i motion Jo822 yrkande 25 ytterligare 6 milj. kr. för bevarande av genetiska resurser och för klarläggande av den existerande genetiska variationen.

Till ett projekt för vargens bevarande bör enligt yrkande 2 i motion Jo805 (vpk) avsättas 1 milj. kr.

Statligt stöd bör — enligt vad som framförs i några motioner — utgå till Stiftelsen Bohus Avelscentrum — Åby säteri. Av de ytterligare 6 milj. kr. som enligt vpk bör tillföras vården av hotade arter skall 3 milj. kr. avse stiftelsen (motion Jo873 yrkande 15 delvis). Samma belopp för ändamålet föreslås i motion Jo709 (vpk). Möjligheterna till

statligt stöd för stiftelsens verksamhet bör enligt motionerna Jo768 (s. m, fp, c, vpk, mp) och Jo779 (fp) prövas och regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag i frågan.

1989/90:JoU15.

Utskottets överväganden

Utskottet har vid upprepade tillfällen och senast i december 1989 (1989/90:JoU11) understrukt behovet av kraftfulla åtgärder för skydd av utrotningshotade växt- och djurarter. Vid utskottets behandling av förra årets budgetproposition höjdes det dåvarande anslaget för vård av hotade arter med 820 000 kr. till 4 milj. kr. (prop. 1988/89:100, bil. 16, JoU13, rskr. 157).

Enligt vad utskottet erfarit pågår inom naturvårdsverket arbete med ett långsiktigt handlingsprogram för hotade arter. Programmet planeras vara färdigställt under sommaren 1990. I anslutning till handlingsprogrammet kommer artvis inriktade åtgärdsprogram att utvecklas för ett antal arter. För vissa artrika grupper kommer biotopvis inriktade program att utarbetas. Genom dessa program kommer verket att erhålla bättre underlag för sin långsiktiga samordning och prioritering av insatser med stöd av det aktuella anslaget. Handlingsprogrammet kommer att ingå i verkets aktionsplan för naturvården som skall redovisas till regeringen senast den 1 september 1990. I avvaktan härpå avstyrker utskottet motionerna Jo747 yrkande 4, Jo816 yrkande 1 i motsvarande del och Jo873 yrkande 15 i motsvarande del.

Med anledning av motion Jo822 vill utskottet — utöver vad som ovan anförts — tillägga att utskottet erfarit att den försöksverksamhet med en riksomfattande artdatabank över hotade växter och djur som vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) är under uppbyggnad i samarbete mellan naturvårdsverket, SLU, Världsnaturfonden och Svenska naturskyddsföreningen kommer att avslutas i och med utgången av innevarande budgetår. Verksamheten har utvärderats och naturvårdsverket kommer att redovisa sina synpunkter på verksamhetens framtida inriktning och omfattning i den ovan nämnda aktionsplanen för naturvården. Med det anförda avstyrker utskottet motion Jo822 yrkande 25 i motsvarande del.

Utöver vad som ovan anförts om naturvårdsverkets handlingsprogram för hotade arter ger motion Jo805 om vargstammens bevarande utskottet anledning att erinra om den nyligen vidtagna ändringen i jaktförordningen (1987:905) vilken innebär att skyddsjakt på varg inte längre är tillåten (1990:20). Med det anförda avstyrker utskottet motion Jo805 yrkande 2.

Utskottet behandlade senast i samband med förra årets budgetberedning frågan om stöd till Stiftelsen Bohus Avelscentrum — Åby Säteri. Utskottet upprepade sin i tidigare sammanhang (1988/89:JoU9) uttala- de uppfattning om betydelsen av ett utvecklat och fördjupat samarbete med institutioner av den art som stiftelsen representerar. Utskottet var emellertid inte berett att särskilt utpeka stiftelsen som mottagare av stöd i form av ekonomiskt bidrag e.d. (prop. 1988/89:100, bil. 16, JoU13, rskr. 157). Genom den aviserade aktionsplanen för naturvår-

den torde naturvårdsverket komma att erhålla förbättrat underlag för ställningstaganden i frågor om bidrag till olika former av vård av hotade arter. Härigenom förutsätts att även regeringen får bättre möjligheter att pröva frågan inför nästa års budgetbehandling. Med hänvisning härtill och till vad utskottet i övrigt anfört avstyrker utskottet motionerna Jo873 yrkande 15 i motsvarande del och Jo709 i motsvarande del.

Med det anförda avstyrker utskottet även motionerna Jo768 och Jo779.

Naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet m.m.

Propositionen

Miljö- och energiministern anför att projektet naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet (NOLA) har visat sig vara ett effektivt sätt att bevara de olika naturtyper som är värdefulla för både naturvården och kulturminnesvården. I avvaktan på förslag i en planerad proposition om livsmedelspolitiken föreslås oförändrade resurser för ändamålet.

Utbildningsministern har föreslagit ökat stöd till landets läns museer för bl.a. förstärkta insatser på natur- och miljövårdens område (prop. 1989/90:100, bil. 10, Litt. G 28).

Det framhålls även som angeläget att naturvårdsverket kan inleda försöksverksamhet med återskapande av våtmarksbiotoper i jordbrukslandskapet. Därvid betonar miljö- och energiministern vikten av att söka kombinera naturvårdsaspekterna med möjligheterna att utnyttja våtmarker som kvävefällor för att minska närsaltbelastningen på havet. Samordning bör ske med pågående och planerade forskningsprojekt. Medel föreslås anvisade för ändamålet.

Motionerna

I två motioner — Jo270 yrkande 21 och Jo879 yrkande 21 — begär vpk 45 milj. kr., dvs. 35 milj. kr. utöver regeringens förslag, för naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet (NOLA). För samma ändamål föreslår miljöpartiet i motion Jo816 yrkande 1 (delvis) en höjning med 40 milj. kr. Samma förslag återfinns i centerpartiets motion Jo822 yrkande 24, men av detta belopp bör enligt motionen 15 milj. kr. avsättas för hagmarkersättning. Enligt motion Jo752 (c) bör anslaget öka med 20 milj. kr. och folkpartiet framför i motion Jo747 yrkande 2 krav på en höjning med 10 milj. kr. Hela anslaget för naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet bör enligt motion Jo879 (vpk) yrkande 22 samlas hos naturvårdsverket.

Odlingslandskapet i storstadsregionerna behandlas i motion Jo859 (vpk). 300 000 kr. bör enligt motionens yrkande 5 tillföras länsstyrelsen i Stockholms län för arbete med bevarande av odlingslandskapet i länet och länsstyrelsen bör utarbeta förslag till åtgärder för bevarande av jordbruk i Stockholms närhet (yrkande 6). Jordbruket i länet bör enligt yrkande 7 tillföras 5 milj. kr. enligt NOLA-modell för bevarande av odlingslandskapet. I motionens yrkande 8 begärs förslag till

utformning av projektverksamhet i syfte att stimulera uppbyggande av ekologiskt fungerande livsmiljöer i storstadsregioner och för denna verksamhet bör 100 milj. kr. avsättas (yrkande 9).

Miljöpartiet vill enligt motion Jo816 yrkande 1 (delvis) avsätta 20 milj. kr. för restaurering av våtmarksbiotoper och inköp av jordbruksmark. Även folkpartiet begär i motion Jo747 yrkande 12 40 milj. kr. för återskapande av våtmarker. Enligt motion Jo270 (vpk) yrkande 23 bör naturvårdsverket ges i uppdrag att utveckla arbetet med restaurering av våtmarker.

Utskottets överväganden

Förutom ur miljö- och energidepartementets anslag utgår medel för vård av kulturlandskapet ur utbildningsdepartementets anslag för kulturmiljövård (prop. 1989/90:100, bil. 10), där ytterligare 5 milj. kr. föreslås för ändamålet, och ur jordbruksdepartementets anslag för miljöförbättrande åtgärder i jordbruket (prop. 1989/90:100, bil. 11). I avvaktan på en proposition om livsmedelspolitiken har jordbruksministern beräknat ett reservationsanslag på 80 milj. kr. Av miljö- och energidepartementets anslag har för innevarande budgetår beräknats 10 milj. kr. för ändamålet. För perioden 1988/89—1990/91 har vidare på jordbruksdepartementets budget avsatts 20 milj. kr. att disponeras för naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet (1987/88:JoU24, rskr. 374). Dessutom har bidragsregler för åtgärder som ökar variationsrikedomen i slättbygden utarbetats (NYLA). För ändamålet har avsatts 30 milj. kr.

Utskottet, som vid flera tidigare tillfällen och senast i december 1989 har framhållit det gamla kulturlandskapets stora betydelse för skapandet av en god livsmiljö (1989/90:JoU11), är väl medvetet om att ytterligare åtgärder krävs och kommer att krävas för bibehållandet av ett mångsidigt odlingslandskap. I avvaktan på den av regeringen aviserade propositionen om livsmedelspolitiken är utskottet emellertid inte berett att för närvarande tillmötesgå krav på ytterligare medel för ändamålet. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo270 yrkande 21 i motsvarande del, Jo747 yrkande 2, Jo752 i motsvarande del, Jo816 yrkande 1 i motsvarande del, Jo822 yrkande 24 i motsvarande del och Jo879 yrkande 21 i motsvarande del.

Utskottet har erfarit att regeringen i beslut den 8 februari 1990 uppdragit åt naturvårdsverket att utforma förslag om den närmare utformningen av ett stöd för bevarande av från natur- eller kulturmiljövårdssynpunkt intressanta odlingsområden. I uppdraget ingår bl.a. att lämna förslag om administration av stödet. Uppdraget skall redovisas senast den 30 juni 1990. I enlighet med beslutet har naturvårdsverket den 27 februari 1990 lämnat en delredovisning av sitt uppdrag. I sin redovisning säger verket bl.a. att en central myndighet bör ha ansvaret för den nya NOLA-verksamheten och att detta ansvar bör ges naturvårdsverket i samråd med lantbruksstyrelsen och riksantikvarieämbetet. I avvaktan på slutredovisning och regeringens ställningstagande i frågan avstyrker utskottet motion Jo879 yrkande 22.

Med anledning av motion Jo859 om odlingslandskapet i storstadsregionerna vill utskottet anföra följande. Frågan om möjligheterna att bevara odlingslandskapet i Stockholms län mot bakgrund av de olika anspråk som ställs på markresurserna behandlades tämligen utförligt i utskottets yttrande 1989/90:JoU5y. Utskottet har nyligen erfarit att dessa frågor ägnas särskild uppmärksamhet i länsstyrelsens markplanering. En särskild PM om planering av golfbanor utarbetas för närvarande vid länsstyrelsens planenhet. Vidare har den s.k. samrådsgruppen för golfbanor i Stockholms län, "SAMS", sammanställt en informationsskrift i ämnet. Utskottet utgår från att länsstyrelsen kan fullfölja det nödvändiga planeringsarbetet utan att riksdagen anvisar särskilda medel för detta ändamål. Utskottet avstyrker således motion Jo859 yrkandena 5—7.

Med det anförda avstyrker utskottet vidare motion Jo859 yrkandena 8 och 9.

I samband med utskottets behandling av den miljöpolitiska propositionen anslöt sig utskottet till miljö- och energiministerns bedömning av värdet av de svenska våtmarkerna och av det hot som vissa exploateringsintressen utgör mot dessa områden. På grund av våtmarkernas stora betydelse för vattenhushållningen och bibehållandet av ett levande landskap framhöll utskottet som nödvändigt att bevara så många våtmarker som möjligt. Som särskilt angeläget framhölls att dessa områden bevaras i sydligaste Sverige och att skador på naturmiljön i samband med dikningsföretag begränsas eller motverkas (prop. 1987/88:85, JoU23, rskr. 373). Utöver detta uttalande bör framhållas den betydelse som i dag torde kunna tillmätas dessa områden när det gäller kvävereningen. Utskottet har erfarit att naturvårdsverket i maj 1989 har publicerat informationsskriften Svenska våtmarker av internationell betydelse, som är en redovisning av de svenska s.k. CW-områdena. Utskottet vill i sammanhanget erinra om den riksomfattande inventering av våtmarkerna som pågår sedan år 1983. Enligt vad utskottet erfarit beräknas inventeringen vara avslutad i och med utgången av år 1992, med undantag av Norrbottens län. Med det anförda och i avvaktan på den aktionsplan för naturvården som naturvårdsverket kommer att redovisa senast den 1 september 1990 avstyrker utskottet motion Jo270 yrkande 23.

Med det anförda avstyrker utskottet även motionerna Jo747 yrkande 12 i motsvarande del och Jo816 yrkande 1 i motsvarande del.

Vård av naturvårdsobjekt

Propositionen

Enligt miljö- och energiministern har resurserna för vård av naturvårdsobjekt under senare år inte motsvarat de faktiska behoven. För att naturvården inom naturvårdsobjekten inte skall äventyras krävs en resursförstärkning. Det förordas därför att resurserna för vård och skötsel utökas med 7 milj. kr.

Enligt motion Jo740 (s) yrkande 2 bör anslaget förstärkas med 25 milj. kr. genom att motsvarande belopp överförs från anslaget B 3. Investeringar inom miljövårdsområdet. Folkpartiet begär i motion Jo747 yrkande 3 en höjning med 15 milj. kr. Av dessa medel bör enligt motion Jo777 från samma parti 8 milj. kr. ställas till länsstyrelsens i Västerbottens län förfogande för förbättring av det statliga fjälledssystemet och för uppförande av stugor. Utöver regeringens förslag bör enligt motion Jo816 (mp) yrkande 1 delvis 30 milj. kr. satsas på skötseln av naturvårdsobjekten medan centerpartiet i motion Jo822 yrkande 22 föreslår ytterligare 20 milj. kr. för ändamålet. Enligt motion Jo873 yrkande 11 (vpk) bör resurserna förstärkas med 26 milj. kr.

Utskottets överväganden

Utskottet instämmer i miljö- och energiministerns bedömning att resurserna för vård av naturvårdsobjekt de senaste åren inte har motsvarat de faktiska behoven, vilket bl.a. har sin grund i tillkomsten av nya naturvårdsobjekt. Utskottet ställer sig därför positivt till förslaget om utökning av resurserna med 7 milj. kr. och tillstyrker således regeringens förslag. Det anförda innebär att utskottet avstyrker motionerna Jo747 yrkande 3, Jo816 yrkande 1 i motsvarande del, Jo822 yrkande 22 i motsvarande del och Jo873 yrkande 11 i motsvarande del.

Utöver vad ovan anförts vill utskottet med anledning av motion Jo777 erinra om att länsstyrelsen i Västerbottens län för innevarande budgetår disponerar 105 milj. kr. för regionala insatser. Dessa medel kan användas även för turism och friluftsliv. Med det anförda avstyrker utskottet motionen i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Utskottet kan konstatera att arealen säkerställda naturvårdsobjekt mer än fördubblats under de senaste tio åren och även i framtiden torde komma att öka i icke oväsentlig omfattning. En ny inriktning av jordbrukspolitiken och därmed sammanhängande omstrukturering av jordbruket kommer att få konsekvenser även för skötseln av våra naturvårdsobjekt. Med denna utveckling följer ökade krav på användningen av tillgängliga skötselmedel. Enligt vad utskottet erfarit används i dag på många håll också skötselmedlen på ett rationellt och effektivt sätt, men det torde även kunna konstateras att på vissa håll ett önskvärt mått av effektivitet inte uppnås. Utskottet har erfarit att naturvårdsverket under senare år vidtagit vissa åtgärder i syfte att effektivisera och rationalisera naturvårdsförvaltningen. Bland åtgärderna kan nämnas ökad styrning av tillgängliga medel till de mest värdefulla områdena, särskild satsning på skötselplaner över samtliga avsatta naturvårdsobjekt, förenkling och samordning av vissa administrativa rutiner, ökat ansvar för länsstyrelserna vad gäller fördelningen av vårdmedlen till de viktigaste objekten och mest väsentliga vårdåtgärderna samt ökad utbildning av förvaltnings- och länsstyrelsepersonal. Verket har uttryckt sin ambition att ytterligare utveckla dessa åtgärder

och även förena dem med andra verksamheter med samma syfte. Utskottet förväntar sig att resultatet av dessa åtgärder kommer att leda till en över hela landet mer effektiv naturvårdsförvaltning inom ramen för tillgängliga medel. Så till vida ansluter sig utskottet till de synpunkter som anförs i motion Jo740. Vad utskottet sålunda anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda finner utskottet syftet med motion Jo740 yrkande 2 delvis tillgodosett. Motionsyrkandet bör således inte medföra någon vidare åtgärd från riksdagens sida.

Luftföroreningar och försurning

Propositionen

Fortsatt kalkningsverksamhet bedöms som nödvändig för att minska försurningens effekter. Trots mångåriga och omfattande insatser krävs fortsatta åtgärder för att motverka dessa effekter. En nyligen redovisad utredning visar att det finns omfattande försurningsskador i sjöar och vattendrag i Norrlands inland och fjälltrakter. Naturvårdsverket kommer att inom ramen för den pågående revideringen av aktionsplanen mot luftföroreningar och försurning, som slutförs under år 1990, att kostnadsbedöma och prioritera de olika objekten. Bidrag till fortsatt kalkningsverksamhet beräknas under anslaget B 2.

Motionen

Vpk begär i motion Jo879 yrkande 32 förslag till program för kalkning av sjöar och vattendrag i Norrlands inland och fjälltrakter under innevarande år.

Utskottets överväganden

Utskottet har vid flera tillfällen och senast hösten 1989 framhållit försurningen som ett av våra allvarligaste miljöproblem och har i det sammanhanget uttalat sin stora oro inför miljöhoten mot våra sjöar och vattendrag (1989/90:JoU6). Som anförs av miljö- och energiministern har nyligen omfattande försurningsskador konstaterats i sjöar och vattendrag i Norrlands inland och fjälltrakter, vilket givetvis förstärker situationens allvar. Naturvårdsverkets aktionsplan mot luftföroreningar och försurning är för närvarande föremål för revision. Inom ramen för aktionsplanen kommer verket att kostnadsbedöma och inbördes prioritera de olika objekten. Planen beräknas redovisas den 31 mars 1990 och kommer därefter att bli föremål för överväganden inom regeringskansliet. I avvaktan på resultatet av dessa överväganden avstyrker utskottet motion Jo879 yrkande 32 i den mån motionsyrkandet inte kan anses tillgodosett med vad utskottet anfört.

Propositionen

Miljö- och energiministern betonar vikten av att forskningsarbetet på området bedrivs på en fortsatt hög ambitionsnivå inom ramen för nu gällande aktionsplan mot havsföreningar. En reviderad aktionsplan kommer att redovisas av naturvårdsverket under år 1990. I avvaktan härpå beräknas oförändrade resurser.

Chefen för utbildningsdepartementet har förordat att 3 milj. kr. förs över till utbildningsdepartementets huvudtitel (prop. 1989/90:100, bil. 10, punkt E 17). Medlen skall användas för att förstärka basorganisationen för marin forskning och bekosta tjänster vid de marina centra som inrättats genom beslut av riksdagen (prop. 1987/88:80, UbU 26, rskr. 252). Miljö- och energiministern ansluter sig till vad chefen för utbildningsdepartementet har förordat.

Frågor om marin forskning i övrigt kommer att behandlas i samband med den forskningspolitiska propositionen.

Motionerna

Centerpartiet begär i motion Jo822 yrkande 14 ytterligare 30 milj. kr. till förstärkning av arbetet med avloppsrening och kontroll av kemikalier inom industrin och till forskning inom ramen för aktionsplanen mot havsföreningar. Tillräckliga medel bör enligt motion Jo879 (vpk) yrkande 34 anslås för arbetet mot havsföreningar.

Utskottets överväganden

Nuvarande riktlinjer för det fortsatta arbetet mot havsföreningarna fastlades av riksdagen i samband med behandlingen av den miljöpolitiska propositionen. Med hänsyn till den allvarliga föreningssituationen redovisades en rad långtgående åtgärder för att minska utsläppen. Den i sammanhanget föreslagna aktionsplanen inriktades på begränsning av utsläppen av de mest miljöfarliga ämnena, uppföljning av åtgärdernas effekt, fortsatt forskning om marin miljö och fortsatt aktivt arbete i internationella organ för att minska föreningarna i våra angränsande hav. Naturvårdsverkets och kemikalieinspektionens genomgång av kemikalieanvändningen inom industrin i syfte att få till stånd ett utbyte av miljöfarliga kemikalier mot mindre miljöfarliga skulle fortsätta (prop. 1987/88:85, JoU23, rskr. 373). Resultatet av naturvårdsverkets kartläggning av utsläppen av kemiska ämnen kommer att redovisas i samband med verkets aktionsplan mot havsföreningar som kommer att läggas fram senast den 30 mars 1990. Utskottet vill i sammanhanget erinra om de sammanlagt 30 milj. kr. som hösten 1988 tillfördes det marina miljöarbetet (prop. 1988/89:10, JoU6, rskr. 58). I den nyligen framlagda forskningspolitiska propositionen (prop. 1989/90:90) föreslås förstärkningar till forskningen om storskaliga processer och effekter i de öppna havsområdena i Östersjön och Västerhavet. Omfattningen av forskningen måste enligt miljö- och energiministern bedömas tillsammans med den ökning av satsningen

om sammanlagt 16 milj. kr. under treårsperioden 1990/91—1992/93 som regeringen föreslår på marina centra med tillgång till forskningsfartyg. Härutöver föreslås särskilda medel för upprustning av lokalerna vid fältstationerna Askö och Kristineberg. I avvaktan på riksdagens behandling av regeringens proposition och på naturvårdsverkets presentation av verkets reviderade aktionsplan avstyrker utskottet motionerna Jo822 yrkande 14 i motsvarande del och Jo879 yrkande 34.

Avfall

Propositionen

Naturvårdsverket bör vara central tillsynsmyndighet enligt renhållningslagen. Miljö- och energiministern anser det angeläget att höja ambitionsnivån vad gäller arbetet med avfallsfrågorna. Naturvårdsverket bör som ansvarig myndighet noga följa dessa frågor och ta initiativ när det gäller nya metoder för avfallshantering med syfte att minska avfallsmängderna och avfallets innehåll av miljöfarliga ämnen. Verket bör bedriva arbetet i nära kontakt med kommunerna och deras företrädare, liksom med industrin och andra som har särskilda intressen och kunskaper i fråga om avfall och återvinning.

Frågan om avfallsforskning behandlas i den forskningspolitiska propositionen.

För avfallsutredningar föreslås förstärkning av anslaget med 3,3 milj. kr.

Motionen

I motion Jo816 (mp) yrkande 1 delvis begärs ytterligare 3 milj. kr. för en utredning om plastavfallet, 5 milj. kr. för ett handlingsprogram för minskning av avfallsmängderna och, 10 milj. kr. för försöksverksamhet med olika typer av mulltoaletter.

Utskottets överväganden

Utskottet tillstyrker den medelsförstärkning för avfallsutredningar som föreslås av miljö- och energiministern. Som utskottet anför ovan under avsnittet Utredningar m.m. (s. 9 f.) föreslås dessutom i den nyligen framlagda forskningspolitiska propositionen (1989/90:90) under avsnitt 21 (industridepartementet) 5 milj. kr. anvisade och under avsnitt 23 (miljödepartementet) 4 milj. kr. anvisade. Med det anförda finner utskottet att syftet med motion Jo816 yrkande 1 delvis torde komma att bli i allt väsentligt tillgodosett. Motionsyrkandet avstyrks.

Anslaget B 1. Statens naturvårdsverk — sammanfattning

Propositionen

I propositionen föreslås att riksdagen till Statens naturvårdsverk för budgetåret 1990/91 anvisar ett ramanslag på 354 516 000 kr.

I motion Jo747 yrkande 5 föreslår folkpartiet en sammanlagd höjning av anslaget med 32 milj. kr. utöver regeringens förslag och vpk begär i motion Jo879 yrkande 30 att anslaget höjs till 447 260 000 kr., dvs. med 92 744 000 kr. utöver regeringens förslag.

Tidigare under detta avsnitt har utskottet behandlat följande motioner med anslagsyrkanden för specificerade ändamål utöver regeringens förslag: Jo270 (vpk) yrkande 21 och Jo879 (vpk) yrkande 21 med begäran om en ökning med 35 milj. kr., Jo709, Jo740 (s) yrkande 2 med begäran om överföring av 25 milj. kr. från anslaget B 3 till anslaget B 1, Jo747 (fp) yrkande 12 och Jo752, båda med yrkanden om ytterligare 20 milj. kr., Jo816 (mp) yrkande 1 där sammantaget begärs en ökning med 140 milj. kr., Jo822 (c) där yrkandena 3, 14, 22, 24 och 25 tillsammans innebär en ökning med 101 milj. kr. och Jo873 yrkandena 11 och 15 med begäran om en sammanlagd beloppshöjning om 32 milj. kr.

Utskottets överväganden

Utskottet har i det föregående avstyrkt samtliga motionsyrkanden som innebär ökade anslag för preciserade ändamål m.m. och som enligt regeringens förslag till ny anslagsstruktur fr.o.m. budgetåret 1990/91 hänförs till anslaget till statens naturvårdsverk. I enlighet härmed tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna Jo747 yrkande 5 och Jo879 yrkande 30.

På samma grund avstyrker utskottet motionerna Jo270 yrkande 21, Jo709, Jo740 yrkande 2, Jo747 yrkande 12, Jo752, Jo816 yrkande 1, Jo822 yrkandena 3, 14, 22, 24 och 25, Jo873 yrkandena 11 och 15 och Jo879 yrkande 21, samtliga motionsyrkanden i återstående delar.

4. Bidrag till miljöarbete

Ideella naturvårdsorganisationer m.m.

Propositionen

Under detta anslag bör enligt miljö- och energiministern anvisas medel till andra myndigheter än naturvårdsverket samt till organisationer för arbete inom verkets ansvarsområde. Miljö- och energiministern förordar fortsatt stöd till de ideella naturvårdsorganisationerna och har beräknat medel för detta ändamål.

Motionerna

Enligt motion Jo736 (m) yrkande 12 bör anslaget förstärkas med 20 milj. kr., varav 10 milj. kr. bör avsättas för stöd vid övergång från åker till ängs- och hagmark. Länsstyrelsernas naturvårdsenheter och kommunernas miljö- och hälsoskyddsförvaltningar bör enligt centerpartiets motion Jo822 yrkande 4 tillföras 5 milj. kr. för tillsyn enligt miljöskyddslagen. Vpk anser i motion Jo879 yrkande 28 att

100 milj. kr. bör anslås till åtgärder för att minska hushållens kemikalieanvändning och öka allmänhetens miljökunskaper. Enligt motion Jo816 (mp) yrkande 2 (delvis) bör medel avsättas för stöd till kommuner i inledningsfasen vid speciella satsningar på t.ex. naturskolor och till utveckling av verksamheten med miljöinformatörer.

Folkpartiet begär i motion Jo747 yrkande 7 ytterligare 3 milj. kr. till miljövärdsinformation genom ideella organisationer. I motion Jo786 från samma parti framförs krav på ökat stöd till Svenska naturskyddsföreningens utåtriktade verksamhet. Motionärerna i motion Jo838 (s) framhåller det angelägna i att naturskyddsföreningens internationella miljöarbete även i fortsättningen kan bedrivas med framgång. Enligt motion Jo816 (mp) yrkande 2 (delvis) bör 4 milj. kr. av anslaget användas för miljöorganisationernas arbete med information både i Sverige och utomlands och som stöd till de av Svenska naturskyddsföreningen initierade Östersjö- och försurningssekretariatet. Även centerpartiet anser sekretariatet värda att stödja. Av de 5 milj. kr. för stöd till miljöorganisationer som begärs i motion Jo822 yrkande 27 bör enligt motionen medel tillföras Östersjösekretariatet och det internationella försurningssekretariatet.

Ytterligare 2 milj. kr. bör enligt motion Jo747 (fp) yrkande 14 tillföras de ideella organisationernas internationella miljövärdssamarbete med bl.a. Östeuropa. Ökat stöd till de svenska miljöorganisationernas internationella verksamhet i Östeuropa och u-länderna begärs i motion Jo874 från samma parti.

Utskottets överväganden

Utskottet är inte berett att förorda någon medelstillsdelning utöver den som regeringen föreslagit. I sammanhanget vill utskottet erinra om att i det nya anslaget ingår förstärkning av resurserna på ett flertal områden. Med det anförda avstyrker utskottet motion Jo736 yrkande 12 i berörd del.

På samma grund avstyrker utskottet motion Jo822 yrkande 4 i berörd del.

Med det anförda avstyrks vidare motion Jo879 yrkande 28 i berörd del.

Utskottet ansluter sig till vad miljö- och energiministern anför om fortsatt stöd till de ideella naturvårdsorganisationernas informationsarbete. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo747 yrkande 7 och yrkande 14 i berörd del, Jo816 yrkande 2 i berörd del och Jo822 yrkande 27 i berörd del.

Med det anförda avstyrker utskottet även motionerna Jo786, Jo838 och Jo874. I anslutning till de delar av motionerna som avser ökat stöd till Östeuropa vill utskottet erinra om att Nordiska rådet vid sin nyligen avslutade session i Reykjavik har beslutat rekommendera de nordiska regeringarna att — inom ramen för Nordiska investeringsbankens administration — upprätta det s.k. Nordiska Miljöfinansieringsbolaget. Bolagets ändamål skall vara att främja investeringar av

nordiskt miljöintresse i Östeuropa genom att bidra till att finansiera företag i dessa länder. Bolagets grundkapital föreslås uppgå till ett belopp motsvarande ca 300 milj. kr.

1989/90:JoU15

Åtgärder mot luftföroreningar och försurning

Propositionen

För bidrag till fortsatt kalkningsverksamhet beräknas 109 milj. kr. Försöksverksamhet med metodutveckling av kalkning och vitaliseringsgödsling av skogsmark bedrivs av skogsstyrelsen i samarbete med naturvårdsverket. Chefen för jordbruksdepartementet har föreslagit en förstärkning av resurserna med 5 milj. kr. Miljö- och energiministern ansluter sig till förslaget och föreslår för de två kommande budgetåren att totalt 8,5 milj. kr. ställs till skogsstyrelsens förfogande för ändamålet.

Under anslaget har medel beräknats för mark- och skogsinventeringar, för biologiskt återställningsarbete i kalkade vattenområden samt för uppföljning av åtgärder mot surt grundvatten i enskilda vattentäkter. För forskning om försurningens miljöeffekter samt effekter av kalkning av sjöar och vattendrag har beräknats oförändrade resurser. För att motverka försurningens effekter i miljön föreslås en ökning med sammanlagt 15 milj. kr.

Motionerna

Med hänvisning till partiets i andra sammanhang framförda anslagsyrkanden i frågan begär vpk i motion Jo879 yrkande 33 att tillräckliga medel anslås för fortsatt arbete mot luftföroreningar och försurning.

Kalkningsverksamheten är föremål för ett stort antal motioner. 20 milj. kr. bör enligt yrkande 1 i motion Jo525 (vpk) avsättas för åtgärder mot surt brunnsvatten, och folkpartiet begär i motion Jo747 yrkande 6 20 milj. kr. utöver regeringens förslag för åtgärder mot försurning i form av kalkning och statsbidrag till insatser i försurade och infekterade brunnar. I motion Jo801 (c) föreslås för kalkningsprojekt 31 milj. kr. utöver regeringens förslag. Enligt motion Jo816 (mp) yrkande 2 (delvis) bör ytterligare 60 milj. kr. anslås för kalkning av sjöar och 10 milj. kr. för kalkning av försurade brunnar. Centerpartiet begär i motion Jo822 yrkande 9 en höjning av anslaget för kalkningsverksamheten med 50 milj. kr., varav 15 milj. kr. skall avse kalkning av skogsmark och försurade brunnar. I motion Jo729 (fp) begärs en utredning om försurningen av enskilda brunnar och införande av ett bidragssystem (yrkande 1). Eftersom Älvsborgs län är särskilt hårt drabbat bör enligt motionens yrkande 2 försurningssituationen i detta län prioriteras. Enligt motionerna Jo761 och Jo815 (båda c) bör anslaget inkludera bidrag till åtgärder mot försurat vatten i enskilda brunnar. Motionärerna i motion Jo845 (s) anser att särskilda medel bör anvisas för insatser mot surt grundvatten i enskilda vattentäkter.

Ytterligare medel bör enligt flera motioner satsas på försökskalkning av skogsmark. Enligt motion Jo316 (c) yrkande 1 bör för ändamålet

avsättas 15 milj. kr., dvs. 6,5 milj. kr. utöver regeringens förslag, medan motionären i motion Jo719 från samma parti begär ytterligare 20 milj. kr. (yrkande 3) för ändamålet. Miljöpartiet kräver i motion Jo816 yrkande 2 (delvis) att 10 milj. kr. utöver regeringens förslag anslås för kalkning och vitaliseringsgödsling av skogsmark. Enligt två motioner från vpk bör bidraget till storskaliga försökskalkningar på skogsmark höjas med 16 milj. kr. och avse en treårsperiod fr.o.m. årsskiftet 1990/91 (Jo854 och Jo873 yrkande 4). I motion Jo882 (mp) framförs i yrkande 12 åsikten att även bidrag för kaliumkalkning skall kunna utgå ur naturvårdsverkets anslag för kalkning.

Utskottets överväganden

Utskottet har vid upprepade tillfällen framhållit försurningen som ett av våra allvarligaste miljöproblem. I samband med riksdagens behandling av regeringens proposition om miljöpolitiken inför 1990-talet anslöt sig utskottet till vad miljö- och energiministern anförde om den allmänna inriktningen av kalkningsverksamheten (prop. 1987/88:85, JoU23, rskr. 373). Vid förra årets budgetbehandling vidhöll utskottet denna inställning och tillade att — i avvaktan på nationella och internationella åtgärder som resulterar i en minskad försurning — kalkningsverksamheten utgör ett uppehållande försvar som på kort sikt bör fortsätta med samma inriktning som hittills (1988/89:JoU13, rskr. 157). I årets budgetproposition har beräknats oförändrade resurser för forskning på området, medan en ökning om sammanlagt 15 milj. kr. föreslås för att motverka försurningens effekter i miljön. Utskottet ansluter sig till regeringens förslag till anslag. I sammanhanget vill utskottet erinra om den nyligen framlagda forskningspolitiska propositionen (1989/90:90), där bl.a. forskning om försurningen av yt- och grundvatten framhålls som angelägen. Utskottet vill även erinra om naturvårdsverkets revidering av aktionsplanen mot luftföroreningar och försurning som beräknas redovisas senast den 31 mars 1990. Planen kommer därefter att bli föremål för överväganden inom regeringsskansliet. Med det anförda och i avvaktan på de överväganden som kommer att bli aktuella i samband med aktionsplanen avstyrker utskottet motionerna Jo525 yrkande 1 i berörd del, Jo747 yrkande 6, Jo801 i berörd del, Jo816 yrkande 2 i berörd del och Jo822 yrkande 9 i berörd del.

Det anförda innebär att utskottet avstyrker även motion Jo879 yrkande 33.

På samma grund avstyrker utskottet även motionerna Jo729 yrkande 1, Jo761, Jo815 och Jo845. Med anledning av motion Jo729 yrkande 2 vill utskottet tillägga att anledning saknas att i detta sammanhang särskilt prioritera den i motionen angivna regionen. Motionsyrkandet avstyrks således.

Vid förra årets budgetbehandling framhöll utskottet bl.a. det angelägna i att verksamheten med övervakning, inventering och åtgärder avseende skogsskador på grund av försurningen kan fortsätta och att nya insatser görs mot den fortgående markförsurningen. Utskottet

framhöll även som väsentligt att genomförda undersökningar följs upp och eventuellt vidgas och hade ingen erinran mot att utrymmet för skogskalkning utökas inom ramen för det av regeringen då föreslagna anslaget. Utskottet ansåg det emellertid ankomma på regeringen att bestämma i vad mån en sådan omfördelning är möjlig (1988/89:JoU13, rskr. 157).

Utskottet har erfarit att skogsstyrelsen avser att inom kort inleda en praktisk försöksverksamhet med skogsmarkskalkning. Målet för verksamheten har angetts vara att

- pröva och utveckla teknik för spridning av kalk på skogsmark,
- utveckla rutiner för skogsmarkskalkning med hänsyn till bestånd, naturvård och ekonomi,
- följa effekter av kalkning med avseende på mark, vatten, trävitalitet, fauna och flora, samt
- samla och förmedla kunskap om skogsmarkskalkning.

Försöksverksamheten lokaliseras till områden i sydvästra Sverige med hög belastning av depositioner. Under åren 1990 och 1991 planeras kalkningsåtgärder på en sammanlagd skogsareal av ca 3 500 ha. Val av försöksområden och upprättande av behandlingsplaner sker i samråd med berörda länsstyrelser och kommuner. Skogsvårdsstyrelserna i resp. län har ansvaret för behandlingsplaner och genomförande av kalkningsåtgärderna. Samråd sker centralt med naturvårdsverket och på länsnivå med berörda länsstyrelser och kommuner. I tekniska frågor medverkar Stiftelsen Skogsarbeten och i effektkontrollen Institutet för vatten- och luftvård. Kalkning av försöksområdena påbörjas hösten 1990 och fortsätter under år 1991. Under 1992/93 utvärderas försöksverksamheten. Utvärderingen kommer att resultera i en handledning för storskalig kalkning av skogsmark, som skall kunna påbörjas hösten 1993. Projektet disponerar 24 milj. kr. under treårsperioden 1989/90 — 1991/92.

I samband med utskottets nyligen avslutade behandling av budgetpropositionens bilaga 11 (jordbruksdepartementet) fann utskottet skogsstyrelsens försöksverksamhet angelägen. Mot bakgrund av den angivna målsättningen bedömde utskottet verksamhetens omfattning som tillräcklig och fann det inte befogat att föreslå någon utökning av försöksprogrammet (1989/90:JoU14). Till dessa bedömningar bör i förevarande sammanhang även läggas att viktiga naturvårdsaspekter enligt utskottets mening torde vara tillgodosedda genom att bl.a. lågproducerande skog, albestånd och sumpskog samt bestånd med känslig fauna och flora undantas från kalkning. Det anförda innebär även att utskottet ansluter sig till miljö- och energiministerns förslag om medelsdisponering för ändamålet. Med det anförda finner utskottet syftet med motionerna Jo316 yrkande 1, Jo719 yrkande 3, Jo816 yrkande 2, Jo822 yrkande 9, Jo854, och Jo873 yrkande 4, samtliga yrkanden i berörda delar, i huvudsak tillgodosett. Motionsyrkandena avstyrks.

Med det anförda avstyrks även motion Jo882 yrkande 12.

Propositionen

I samarbete med bl.a. kemikalieinspektionen bedriver naturvårdsverket ett viktigt arbete för att begränsa effekterna av miljögifter på den yttre miljön. I arbetet ingår bl.a. halveringsprogrammet för bekämpningsmedelsanvändningen i jordbruket samt analyser av högtoxiska gifter. Medel för denna verksamhet är beräknade under anslaget. Oförändrade resurser har beräknats för kemikalieinspektionens arbete med halveringsprogrammet.

Motionen

Miljöpartiet begär i motion Jo816 yrkande 2 (delvis) att 15 milj. kr. avsätts för ett projekt i kemikalieinspektionens regi för att finna områden där substitutionsprincipen kan tillämpas nu eller inom en snar framtid.

Utskottets överväganden

Utskottet ansluter sig till miljö- och energiministerns förslag om medelstilldelning och avstyrker således motion Jo816 yrkande 2 i berörd del.

Anslaget B 2. Bidrag till miljöarbete — sammanfattning*Propositionen*

I propositionen föreslås att riksdagen till Bidrag till miljöarbete för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 167 585 000 kr.

Motionerna

I motion Jo747 yrkande 8 föreslår folkpartiet en sammanlagd höjning av anslaget med 25 milj. kr. utöver regeringens förslag. Vpk begär i motion Jo789 yrkande 31 att anslaget höjs till 471 509 000 kr., dvs. med 303 924 000 kr. utöver regeringens förslag.

Tidigare under detta avsnitt har utskottet behandlat följande motioner med yrkanden om höjning av anslaget för specificerade ändamål: Jo316 (c) yrkande 1 och Jo719 (c) yrkande 3 med begäran om ytterligare 6,5 resp. 20 milj. kr. till försökskalkning av skogsmark, Jo736 (m) yrkande 12 om ytterligare 20 milj. kr., varav 10 milj. kr. till stöd för övergång från åker till ängs- och hagmark, Jo801 (c) om en höjning med 31 milj. kr., Jo854 och Jo873 yrkande 4 (båda vpk) om ytterligare 16 milj. kr. för kalkningsprojekt, Jo816 (mp) yrkande 2 om 80 milj. kr. utöver regeringens förslag, varav 60 milj. kr. till sjökalkning, 10 milj. kr. till brunnskalkning och 10 milj. kr. till kalkning och vitaliseringsgödsling av skogsmark, samt motion Jo822 (c) yrkandena 4 — 5 milj. kr. till länsstyrelserna —, 9 med begäran om ytterligare 50 milj. kr. till kalkningsverksamhet och 27 om 5 milj. kr. till miljöorganisationer. I motion Jo747 (fp) yrkande 14

begärs ytterligare 2 milj. kr. till internationellt miljövårdssamarbete och i motion Jo879 (vpk) yrkande 28 100 milj. kr. till upplysningsverksamhet.

1989/90:JoU15

Utskottets överväganden

Med hänvisning till vad ovan under detta avsnitt anförts tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna Jo747 yrkande 8 och Jo879 yrkande 31.

På samma grund avstyrker utskottet även motionerna Jo316 yrkande 1, Jo719 yrkande 3, Jo736 yrkande 12, Jo801, Jo816 yrkande 2, Jo822 yrkande 9, Jo854 och Jo873 yrkande 4, samtliga yrkanden i återstående delar.

5. Investeringar inom miljöområdet

Propositionen

Från anslaget betalas statens förvärv av värdefulla naturområden. De naturvårdsobjekt som förvärvas med medel från anslaget liksom vissa andra naturvårdsobjekt i statens ägo redovisas på naturvårdsfonden som förvaltas av naturvårdsverket.

Från anslaget betalas vidare ersättningar enligt naturvårdslagen (1964:822) samt enligt 86 och 122 §§ byggnadslagen i lydelse intill den 1 januari 1965 (vissa områden som inte ingår i stadsplan eller byggnadsplan). Från anslaget kan lämnas statsbidrag till kommuner eller kommunala stiftelser för skydd av mark för naturvårdsändamål. Dessutom får anslaget användas för utrednings-, förhandlings- och värderingskostnader i samband med säkerställande av mark för naturvårdsändamål.

Genom den anslagshöjning från 60 milj. kr. till 100 milj. kr. som gjordes för innevarande budgetår har det blivit möjligt att i ökad omfattning säkerställa hotade urskogsområden. Regeringen har nyligen godkänt att naturvårdsverket har träffat avtal med ett antal skogsbolag om inköp av urskogsområden av högsta skyddsvärde. Även under de närmaste åren bör enligt miljö- och energiministern arbetet inriktas på att säkerställa särskilt skyddsvärda urskogar. Medelstilldelningen föreslås oförändrad.

Motionerna

Enligt motion Jo736 (m) yrkande 13 bör anslaget sänkas med 20 milj. kr. eftersom medlen bör användas inte endast för statens förvärv av värdefulla naturområden utan även för den ideella naturvårdens inköp av mark. I villkoren för medelstilldelningen skall ingå ansvar för skötseln av objekten. Som en konsekvens av motion Jo740 yrkande 2 om överföring av 25 milj. kr. till anslaget för vård av naturvårdsobjekt (se ovan under punkt 1 s. 17 f.) bör enligt motionens yrkande 1 förevarande anslag minskas med motsvarande belopp. Folkpartiet begär i motion Jo747 yrkande 9 en ökning av anslaget med

20 milj. kr. Av miljöpartiets föreslagna höjning med 550 milj. kr. bör 400 milj. kr. användas för inköp av mark för naturvårdsändamål (Jo816 yrkande 3 delvis). För samma ändamål begärs i partimotion Jo822 (c) yrkande 20 30 milj. kr. utöver regeringens förslag. Vpk begär i motion Jo873 yrkande 10 en höjning med 120 milj. kr. Av detta belopp skall 100 milj. kr. utgöra ett engångsanslag för inköp av urskogar.

Statlig mark av stort naturvårdsvärde skall kunna överföras till naturvårdsfonden enligt motionerna Jo745 (fp) yrkande 12 och Jo822 (c) yrkande 21. I syfte att underlätta bildandet av naturreservat på privat mark bör årligen mark motsvarande ett värde av 15 milj. kr. överföras från domänfonden till naturvårdsfonden (Jo745 yrkande 14).

Mora och Orsa kommuner bör enligt motion Jo813 (mp) erhålla ekonomiskt stöd för inköp av reservatet Stopådalen, Anjosvarden. I motion Jo738 (s) begärs statligt bidrag till en besöksanläggning och gäsbetesåkrar vid Tåkern och enligt motionärerna i motion Jo832 (fp, m, c, mp) bör 250 000 kr. anvisas till en utredning om lokalisering och utformning av ett besökscentrum vid Tåkern.

Utskottets överväganden

I samband med utskottets behandling av den miljöpolitiska propositionen fastlades de principer som bör vara vägledande för arbetet med att säkerställa värdefulla naturområden. Sålunda bör alla förekommande naturtyper säkerställas i en sådan utsträckning och på ett sådant sätt att de kan bibehållas i ekologisk stabilitet och med bevarat artinnehåll. Särskild uppmärksamhet bör ägnas skyddet av våra urskogar (prop. 1987/88:85, JoU23, rskr. 373). Vid förra årets budgetbehandling tillstyrkte utskottet en föreslagen anslagshöjning med 60 milj. kr. till 100 milj. kr. (prop. 1988/89:100, bil. 16, JoU13, rskr. 157). Utskottet delar miljö- och energiministerns uppfattning i årets budgetproposition att arbetet även under de närmaste åren bör inriktas på säkerställande av särskilt skyddsvärda urskogar och kan konstatera att anslaget bibehålls på en oförändrat hög nivå. Utskottet är således inte berett att tillmötesgå krav på ytterligare höjningar av anslaget. Det anförda innebär att utskottet avstyrker motionerna Jo747 yrkande 9, Jo816 yrkande 3, Jo822 yrkande 20 och Jo873 yrkande 10.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet även motion Jo736 yrkande 13.

Med hänvisning till vad utskottet anfört ovan under punkt 1 om vård av naturvårdsobjekt (s. 17 f.) bör motion Jo740 yrkande 1 inte medföra någon riksdagens vidare åtgärd.

Förslag om överföring av mark från domänfonden till naturvårdsfonden har vid flera tidigare tillfällen och senast i samband med förra årets budgetbehandling avstyrkts av utskottet (1988/89:JoU13). Utskottet uttalade då att ersättningsfrågan — då produktiv skogsmark tas i anspråk för naturvårdsändamål — bör bedömas på samma sätt när det

gäller domänverksmark som i fråga om annan mark. Utskottets inställning i frågan är alltjämt densamma. Motionerna Jo745 yrkande 12 och Jo822 yrkande 21 avstyrks således.

Med det anförda avstyrker utskottet även motion Jo745 yrkande 14.

Bedömningar av det slag som avses i motion Jo813 — dvs. stöd till inköp av ett specifikt markområde — måste givetvis göras av den myndighet som har sakligt underlag för en nödvändig prioritering mellan olika bidragsberättigade projekt. Motionen synes dessutom syfta till inrättande av ett kommunalt naturreservat, vilket är en angelägenhet som ankommer på berörd kommun eller — som i detta fall — kommuner. Utskottet avstyrker således motionen.

Utskottet har nyligen haft anledning att ta ställning till två motioner om etablerande av en besöksanläggning vid Tåkern (1989/90:JoU11). Utskottet avstyrkte motionerna och uttalade bl.a. att det givetvis är Tåkernfonden — inrättad i samarbete mellan berörd länsstyrelse, Svenska naturskyddsföreningen samt företag och institutioner i länet — obetaget att genom egen försorg uppföra en besöksanläggning. Utskottets ställningstagande kvarstår. Med hänvisning härtill och till vad utskottet anfört ovan avstyrks motionerna Jo738 och Jo832.

6. Koncessionsnämnden för miljöskydd

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 5 (s. 102 — 103).

7. Kemikalieinspektionen

Propositionen

Utvecklingen under budgetåret 1990/91 är enligt miljö- och energiministern väsentlig för att resultat skall nås inom viktiga områden såsom arbetet med miljöfarliga kemikalier och EG/EFTA-samarbetet i kemikaliekontrollfrågor.

För budgetåret 1990/91 föreslås en förstärkning av kemikalieinspektionen med resurser motsvarande 4 tjänster samt 500 000 kr. för konsultinsatser, främst för arbetet med miljöfarliga kemikalier, överblick och flödesanalyser. En viss förstärkning av medel för internationell samverkan och särskilda informationsinsatser behövs också. Tidigare har förordats att kemikalieinspektionens medel för arbetet med att halvera användningen av bekämpningsmedel inom jordbruket kvarstår på nuvarande nivå, 12 milj. kr.

Motionerna

Enligt folkpartiets motion Jo730 yrkande 13 bör delar av kemikalieinspektionens verksamhet finansieras över statsbudgeten. De delar som berörs av förslaget är kontrollverksamheten, t.ex. utarbetande av föreskrifter, inspektionsverksamheten samt förberedelser för rättsliga förfaranden. I avvaktan på ett nytt finansieringssystem bör förstärkningen delvis finansieras över statsbudgeten. För ändamålet begärs i motion

Jo747 yrkande 10 från samma parti 10 milj. kr. Centerpartiet vill enligt motion Jo822 yrkande 5 förstärka kemikalieinspektionen med 10 nya tjänster för omprövning av äldre bekämpningsmedel och gamla tillstånd och för att stimulera alternativ produkt- och teknikutveckling. Vpk begär i motion Jo879 yrkande 11 höjning av avgifterna på bekämpningsmedel och kemikalier för att förstärka inspektionen med medel motsvarande sammanlagt 6 tjänster och 3 150 000 kr.

Utskottets överväganden

Inledningsvis vill utskottet erinra om att kemikalieinspektionen även i samband med förra årets budgetbehandling tilldelades väsentligt utökade resurser. Riksdagen tillstyrkte regeringens förslag om förstärkning motsvarande 11 tjänster samt 4 milj. kr. för särskilda undersökningar, internationellt arbete och utökad informationsverksamhet. Därutöver ökades inspektionens medel för arbetet med halvering av användningen av bekämpningsmedel inom jordbruket från 5 milj. kr. till 12 milj. kr. (prop. 1988/89:100, bil. 16, JoU13, rskr. 157).

För kommande budgetår föreslås att kemikalieinspektionen förstärks med resurser motsvarande 4 tjänster samt 500 000 kr. för vissa konsultinsatser samt för internationell samverkan och särskilda informationsinsatser. Denna förstärkning bör enligt utskottets mening kunna ge inspektionen goda möjligheter att fullfölja sin viktiga funktion i utvecklingen mot ett samhälle där användningen av kemiska ämnen och produkter inte innebär oacceptabla effekter på hälsa och miljö. Utskottet finner således inte anledning frånga de av regeringen beräknade kostnaderna för inspektionens verksamhet och tillstyrker regeringens förslag. Utskottet avstyrker således motionerna Jo730 yrkande 13 och Jo747 yrkande 10.

Med det anförda avstyrker utskottet även motionerna Jo822 yrkande 5 och Jo879 yrkande 11.

8. Statens strålskyddsinstitut m.fl. anslag (B 7 — B 12)

Propositionen

Enligt nuvarande bestämmelser tas avgift ut för strålskyddsinstitutets resp. kärnkraftinspektionens verksamhet under olika förutsättningar. När det gäller strålskyddsinstitutet innehåller strålskyddslagen (1988:220) endast ett bemyndigande att föreskriva om avgifter för provning, kontroll och besiktning. Lagen saknar således bemyndigande för regeringen att ta ut sådana avgifter som omfattas av förordningen (1975:247) om vissa avgifter till statens strålskyddsinstitut (avgiftsförordningen). Regeringen har i stället utfärdat förordningen med stöd av särskilda riksdagsbeslut. Motsvarande ordning gäller i fråga om förordningen (1975:421) om vissa avgifter till statens kärnkraftinspektion.

Samma förutsättningar bör enligt miljö- och energiministern gälla för att ta ut avgift för myndigheternas verksamhet inom resp. kompetensområde. Bestämmelserna i avgiftsförordningen bör därför ändras

på så sätt att varje konsultinsats som kan hänföras till viss kärnteknisk verksamhet skall ersättas av vederbörande tillståndshavare. Detta innebär en utvidgning av avgiftsområdet i förhållande till gällande regler som endast omfattar kärnkraftsreaktorer för industriell framställning. För att göra denna ändring möjlig bör riksdagens bemyndigande tas in i strålskyddslagen och ges en allmän formulering efter mönster i bl.a. miljöskyddslagen (1969:387), lagen (1985:421) om kemiska produkter och lagen (1902:71 s. 1) som innefattar vissa bestämmelser om elektriska anläggningar. Det bör enligt miljö- och energiministern således slås fast att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva om avgift för myndighets verksamhet enligt strålskyddslagen. En sådan formulering medger — om behov därav uppstår — att avgifter tas ut även för strålskyddsinstitutets verksamhet utanför kärnenergiområdet.

Mot bakgrund av den parallella tillämpningen av de båda lagarna bör avgiftsbestämmelserna i strålskyddslagen och kärntekniklagen samordnas. En sådan komplettering av kärntekniklagen behövs enligt miljö- och energiministern också med tanke på den tillståndsprövning som strålskyddsinstitutet bedriver enligt kärntekniklagen och kärnteknikförordningen (1984:14). I propositionen föreslås därför att även kärntekniklagen kompletteras med ett allmänt bemyndigande med samma utformning som det nyss föreslagna i strålskyddslagen.

Utskottets överväganden

Utskottet gör samma bedömning som miljö- och energiministern av behovet av lagändring om bemyndigande i fråga om vissa avgifter och tillstyrker således regeringens förslag till dels lag om ändring i lagen om kärnteknisk verksamhet, dels lag om ändring i strålskyddslagen.

Utskottet tillstyrker även regeringens förslag i övrigt under punkterna B 7 — B 12 (s. 105 — 116).

9. Övriga frågor

Motionerna

Som ersättning för frivilliga naturvårdsåtgärder i skogsbruket föreslår folkpartiet i motion Jo747 yrkande 11 att 30 milj. kr. anslås för ändamålet och enligt motionens yrkande 13 bör 40 milj. kr. avsättas för utveckling av ny miljöskyddsteknik.

I enlighet med naturvårdsverkets anslagsframställning begär miljöpartiet i motion Jo816, yrkande 4, 100 milj. kr. till återställning av gamla miljöskador.

Naturvårdsverket bör enligt motion Jo855 (vpk) yrkande 1 ges i uppdrag att utarbeta ramarna för ett projekt i syfte att förändra dagvattenhanteringen. För delfinansiering av ett fullskaleförsök med naturlig dagvattenhantering bör enligt motionens yrkande 2 anslås 20 milj. kr.

Utskottet har nyligen uttalat sig i fråga om naturvårdshänsyn i skogsbruket (1989/90:JoU11) och sade då bl.a. följande. Inom den av regeringen tillsatta naturvårdslagsutredningen (dir. 1988:36) undersöks hur kravet i naturvårdslagen på hänsyn från olika verksamheter som påverkar naturmiljön — bl.a. bestämmelserna om hänsynstagande i lagen (1979:425) om skötsel av jordbruksmark och i skogsvårdslagen (1979:429) — skall formuleras, så att det ger uttryck för ett ekologiskt synsätt. Utredaren skall ha redovisat sitt uppdrag till regeringen senast den 1 april 1990. Utskottet erinrade om att för innevarande budgetår 10 milj. kr. har anslagits till utbildning på området (prop. 1988/89:100, bil. 11, JoU12, rskr. 156). I frågor om naturvårdshänsyn i skogsbruket samråder naturvårdsverket med skogsstyrelsen som utfärdar detaljföreskrifter om efterlevnaden av hänsynsreglerna. Enligt vad utskottet erfarit satsar skogsstyrelsen på utbildning för ett stort antal skogsägare och utbildning pågår även inom näringen. Med hänvisning till utskottets tidigare uttalande och till vad utskottet med anledning av regeringens förslag om medelstilldelning anfört tidigare i detta betänkande under avsnittet om naturvården (s. 13 ff.) avstyrker utskottet motion Jo747 yrkande 11.

Beträffande motion Jo747 med yrkande om medel för utveckling av ny miljöskyddsteknik vill utskottet erinra om att fr.o.m. den 1 juli 1988 regleras det statliga stödet till utvecklande av miljöskyddsteknik i förordningen (1988:805) om statligt stöd ur energiteknikfonden m.m. Enligt förordningen får statligt stöd lämnas bl.a. till projekt som avser utveckling, utprovning och uppföljning av ny miljöskyddsteknik. Det ankommer på naturvårdsverket att pröva frågor om stödet, och verket kan rekvirera högst 25 milj. kr. ur fonden per budgetår. Utskottet vill även erinra om att Stockholms internationella miljöinstitut för innevarande budgetår har 25 milj. kr. av statsmedel till sitt förfogande. I årets budgetproposition föreslås under anslaget B 11 att 25 milj. kr. anvisas även för budgetåret 1990/91. Utskottet vill slutligen erinra om förslaget i den nyligen framlagda forskningspropositionen (1989/90:90) om ett särskilt forskningsprogram på miljöteknikområdet som skall knyta samman pågående forskningsverksamhet på en rad områden. Med det anförda avstyrker utskottet motion Jo747 yrkande 13 i den mån motionsyrkandet inte kan anses tillgodosett.

Med anledning av motion Jo816 yrkande 4 vill utskottet erinra om att i samband med riksdagens behandling av den miljöpolitiska propositionen 50 milj. kr. anvisades för sådana återställnings- och miljöskador för vilka något ansvar inte kan utkrävas med tillämpning av miljöskyddslagen eller annan lagstiftning (prop. 1987/88:85, JoU23, rskr. 373). Medlen disponeras av naturvårdsverket enligt av regeringen fastställda villkor. Utskottet har erfarit att naturvårdsverket arbetar med återställningsprojekt inom en rad olika områden, bl.a. gruvavfall, blandat avfall, impregneringsanläggningar, kvicksilver i fiberbankar, PCB/kvicksilver i fiberbankar, PCB i sediment och kreosot i sediment. I detta arbete ingår att utveckla kunskap och teknik för att

nå fram till bästa möjliga återställningsåtgärder. Framför allt bristande kunskaper och kompetens, oklara ansvarsförhållanden och kostnadskrävande åtgärder har enligt verket hittills lett till få konkreta åtgärder. Utskottet delar den uppfattning, som framförs av miljö- och energiministern under budgetpropositionens avsnitt om vissa avfallsfrågor, att en förutsättning för ett meningsfullt och målinriktat arbete med återställningsfrågorna är att naturvårdsverket kan bygga upp kunskaper och kompetens om hur och till vilka kostnader undersökningar och åtgärder kan vidtas. I likhet med miljö- och energiministern vill utskottet betona vikten av att naturvårdsverket fortsätter att planera för återställningsåtgärder och anser att frågan om medelsbehov får tas upp när verket kommit längre i sitt arbete på området. I propositionen uttalar föredragande statsrådet sin avsikt dels att i annat sammanhang föreslå regeringen att ändra de särskilda villkoren för disponering av anvisade medel, dels att i samband med den till våren 1991 aviserade miljöpolitiska propositionen återkomma med närmare förslag beträffande medelsbehovet. Med det anförda och i avvaktan på regeringens förslag om medelsbehovet avstyrker utskottet motion Jo816 yrkande 4.

Enligt vad utskottet erfarit pågår inom naturvårdsverket ett långsiktigt arbete med frågor som rör dagvattenhanteringen. Nuvarande projekt avser kartläggning av föroreningarna och utredning om möjligheterna till minskning av dessa föroreningar. Projektet syftar i första hand till bräddning av avloppen och verket avser att till sommaren 1991 som ett första steg ge ut allmänna råd på området. Med det anförda finner utskottet syftet med motion Jo855 yrkande 1 tillgodosett. Motionsyrkandet bör således inte medföra någon vidare åtgärd från riksdagens sida.

Mot bakgrund av det ovan anförda är utskottet inte berett att tillmötesgå motionens yrkande 2 om 20 milj. kr. för något fullskaleförsök i enlighet med motionen. Motionsyrkandet avstyrks.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med anledning av regeringens förslag i prop. 1989/90:100 bil. 16 och med bifall till regeringens förslag i prop. 1989/90:115 till *Miljö- och energidepartementet* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 28 727 000 kr.,

2. beträffande *utredningar m.m.*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag i prop. 1989/90:100 bil. 16, med bifall till regeringens förslag i prop. 1989/90:115 och med avslag på motion 1989/90:Jo843 yrkande 14 till *Utredningar m.m.* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 19 000 000 kr.,

3. beträffande *nya tjänster vid naturvårdsverket m.m.*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del.

res. 1 (mp)

4. beträffande *programmet för övervakning av miljökvalitet m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo747 yrkande 1, 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del och 1989/90:Jo822 yrkande 3 i motsvarande del,

res. 2 (fp, c, vpk)

res. 3 (mp)

5. beträffande *vård av hotade arter*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo747 yrkande 4, 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del, 1989/90:Jo822 yrkande 25 i motsvarande del och 1989/90:Jo873 yrkande 15 i motsvarande del,

res. 4 (fp)

res. 5 (c)

res. 6 (vpk)

res. 7 (mp)

6. beträffande *Stiftelsen Bohus Avelscentrum — Åby Säteri*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo709 i motsvarande del, 1989/90:Jo768, 1989/90:Jo779 och 1989/90:Jo873 yrkande 15 i motsvarande del,

res. 8 (c)

res. 9 (vpk)

7. beträffande *vargstammens bevarande*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo805 yrkande 2,

res. 10 (vpk)

8. beträffande *naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo270 yrkande 21 i motsvarande del, 1989/90:Jo747 yrkande 2, 1989/90:Jo752 i motsvarande del, 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del, 1989/90:Jo822 yrkande 24 i motsvarande del och 1989/90:Jo879 yrkande 21 i motsvarande del,

res. 11 (fp)

res. 12 (c)

res. 13 (vpk)

res. 14 (mp)

9. beträffande *administrationen av stödet till naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo879 yrkande 22,

res. 15 (vpk, mp)

10. beträffande *restaurering av våtmarker m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo270 yrkande 23, 1989/90:Jo747 yrkande 12 i motsvarande del och 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del,

res. 16 (fp, mp)

res. 17 (vpk)

11. beträffande *vård av naturvårdsobjekt m.m.*

att riksdagen med avslag på motionerna 1989/90:Jo747 yrkande 3, 1989/90:Jo777, 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del, 1989/90:Jo822 yrkande 22 i motsvarande del och 1989/90:Jo873

yrkande 11 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och lämnar motion 1989/90:Jo740 yrkande 2 i motsvarande del utan vidare åtgärd,

res. 18 (fp)

res. 19 (c)

res. 20 (vpk)

res. 21 (mp)

12. beträffande *kalkning av vissa sjöar och vattendrag*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo879 yrkande 32,

res. 22 (vpk)

13. beträffande *havsföroreningar*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo822 yrkande 14 i motsvarande del och 1989/90:Jo879 yrkande 34,

res. 23 (c)

14. beträffande *vissa avfallsfrågor m.m.*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del,

res. 24 (mp)

15. beträffande *anslag till Statens naturvårdsverk*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1989/90:Jo270 yrkande 21 i återstående del, 1989/90:Jo709 i återstående del, 1989/90:Jo740 yrkande 2 i återstående del, 1989/90:Jo747 yrkande 5 och yrkande 12 i återstående del, 1989/90:Jo752 i återstående del, 1989/90:Jo816 yrkande 1 i återstående del, 1989/90:Jo822 yrkandena 3, 14, 22, 24, 25 i återstående delar, 1989/90:Jo873 yrkandena 11 och 15 i återstående delar och 1989/90:Jo879 yrkande 21 i återstående del och yrkande 30 till *Statens naturvårdsverk* för budgetåret 1990/91 anvisar ett ramanslag på 354 516 000 kr.,

res. 25 (fp) - villk. 2, 4, 11, 16 och 18

res. 26 (c) - villk. 2, 5, 12, 19 och 23

res. 27 (vpk) - villk. 6, 9, 13, 15 och 20

res. 28 (mp) - villk. 1, 3, 7, 14, 16, 21 och 24

16. beträffande *odlingslandskapet i storstadsregionerna*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo859 yrkandena 5, 6 och 7,

17. beträffande *ekologiskt fungerande livsmiljöer i storstadsregioner*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo859 yrkandena 8 och yrkande 9,

res. 29 (vpk)

18. beträffande *vissa bidrag till miljöarbete*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo736 yrkande 12 i motsvarande del,

res. 30 (m)

19. beträffande *tillsyn enligt miljöskyddslagen*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo822 yrkande 4 i motsvarande del,

res. 31 (c)

20. beträffande *hushållens kemikalieanvändning m.m.*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo879 yrkande 28 i motsvarande del,

res. 32 (vpk)

21. beträffande *kalkningsverksamhet*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo525 yrkande 1 i motsvarande del, 1989/90:Jo747 yrkande 6, 1989/90:Jo801 i motsvarande del, 1989/90:Jo816 yrkande 2 i motsvarande del och 1989/90:Jo822 yrkande 9 i motsvarande del,

res. 33 (fp)

res. 34 (c)

res. 35 (vpk)

res. 36 (mp)

22. beträffande *fortsatt arbete mot luftföroreningar och försurning*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo879 yrkande 33,

23. beträffande *skogsmarkskalkning*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo316 yrkande 1 i motsvarande del, Jo719 yrkande 3 i motsvarande del, 1989/90:Jo816 yrkande 2 i motsvarande del, 1989/90:Jo822 yrkande 9 i motsvarande del, 1989/90:Jo854 i motsvarande del och 1989/90:Jo873 yrkande 4 i motsvarande del,

res. 37 (c)

res. 38 (vpk)

res. 39 (mp)

24. beträffande *substitutionsprincipen*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo816 yrkande 2 i motsvarande del,

res. 40 (mp)

25. beträffande *stöd till ideella miljöorganisationer m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo747 yrkande 7 och yrkande 14 i motsvarande del, 1989/90:Jo786, 1989/90:Jo816 yrkande 2 i motsvarande del, 1989/90:Jo822 yrkande 27 i motsvarande del, 1989/90:Jo838 och 1989/90:Jo874,

res. 41 (c)

res. 42 (mp)

26. beträffande *bidrag till miljöarbete*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1989/90:Jo316 yrkande 1 i återstående del, 1989/90:Jo525 yrkande 1 i återstående del, 1989/90:Jo719 yrkande 3 i återstående del, 1989/90:Jo736 yrkande 12 i återstående del, 1989/90:Jo747 yrkande 8 och yrkande 14 i återstående del, 1989/90:Jo801 i återstående del, 1989/90:Jo816 yrkande 2 i återstående del, 1989/90:Jo822 yrkandena 4, 9 och 27 i återstående delar, 1989/90:Jo854 i återstående del, 1989/90:Jo873 yrkande 4 i återstående del och 1989/90:Jo879 yrkande 28 i återstående del och yrkande 31 till *Bidrag till miljöarbete* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 167 585 000 kr.,

res. 43 (m) - villk. 30

res. 44 (fp) - villk. 33

res. 45 (c) - villk. 31, 34, 37 och 41

res. 46 (vpk) - villk. 29, 32, 35 och 38

res. 47 (mp) - villk. 36, 39, 40 och 42

1989/90:JoU15

27. beträffande *försurning av enskilda vattentäkter*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo729, 1989/90:Jo761, 1989/90:Jo815 och 1989/90:Jo845,

28. beträffande *kaliumkalkning*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo882 yrkande 12,

res. 48 (mp)

29. beträffande *investeringar inom miljöområdet*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1989/90:Jo736 yrkande 13, 1989/90:Jo747 yrkande 9, 1989/90:Jo816 yrkande 3, 1989/90:Jo822 yrkande 20 och 1989/90:Jo873 yrkande 10 till *Investeringar inom miljöområdet* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 100 000 000 kr. och lämnar motion 1989/90:Jo740 yrkande 1 utan vidare åtgärd,

res. 49 (m)

res. 50 (fp)

res. 51 (c)

res. 52 (vpk)

res. 53 (mp)

30. beträffande *överföring av mark från domänfonden till naturvårdsfonden*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo745 yrkandena 12 och 14 och 1989/90:Jo822 yrkande 21,

res. 54 (fp, c, mp)

31. beträffande *Stopådalen*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo813,

32. beträffande *besöksanläggning vid Tåkern m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo738 och 1989/90:Jo832,

33. att riksdagen till *Koncessionsnämnden för miljöskydd* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 14 253 000 kr.,

34. beträffande *Kemikalieinspektionen*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1989/90:Jo730 yrkande 13, 1989/90:Jo747 yrkande 10, 1989/90:Jo822 yrkande 5 och 1989/90:Jo879 yrkande 11 till *Kemikalieinspektionen* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

res. 55 (fp)

res. 56 (c, mp)

res. 57 (vpk)

35. att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,

36. att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i strålskyddslagen (1988:220),

37. att riksdagen till *Statens strålskyddsinstitut: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

38. att riksdagen till *Bidrag till statens strålskyddsinstitut* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 29 811 000 kr.,

39. att riksdagen till *Bidrag till Förenta Nationernas miljöfond* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 22 000 000 kr.,

40. att riksdagen till *Visst internationellt miljösamarbete* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 10 850 000 kr.,

41. att riksdagen till *Stockholms internationella miljöinstitut* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 25 000 000 kr.,

42. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om anskaffning av inredning och utrustning av lokaler vid statens naturvårdsverk inom de kostnadsramar som har förordats i propositionen,

43. att riksdagen till *Inredning och utrustning av lokaler vid vissa myndigheter m.m.* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 11 400 000 kr.,

44. beträffande *frivilliga naturvårdsåtgärder i skogsbruket*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo747 yrkande 11,
res. 58 (fp)

45. beträffande *utveckling av ny miljöskyddsteknik*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo747 yrkande 13,

46. beträffande *återsättning av gamla miljöskador*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo816 yrkande 4,
res. 59 (mp)

47. beträffande *projekt för förändrad dagvattenhantering*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo855 yrkande 1,
res. 60 (vpk, mp)

48. beträffande *Anslag för förändrad dagvattenhantering*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo855 yrkande 2,
res. 61 (vpk)

49. beträffande *bemyndigande för regeringen att disponera vissa anslag*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag i proposition 1989/90:115 såvitt avser fjortonde huvudtiteln bemyndigar regeringen att vid disposition av anslag som anvisats för budgetåret 1989/90 för att bekosta verksamheten vid departement, utredningar m.m. använda medlen i enlighet med vad som förordats i propositionen.

Stockholm den 20 mars 1990

På jordbruksutskottets vägnar

Karl Erik Olsson

Närvarande: Karl Erik Olsson (c), Hans Gustafsson (s), Håkan Strömberg (s), Grethe Lundblad (s), Lars Ernestam (fp), Martin Segerstedt (s), Jens Eriksson (m), Jan Fransson (s), Margareta Winberg (s), Åke Selberg (s), Ingvar Eriksson (m), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk), Åsa Domeij (mp), Inge Carlsson (s), Carl G Nilsson (m) och Anders Castberger (fp).

1989/90:JoU15

Reservationer

1. Nya tjänster vid naturvårdsverket m.m. (mom. 3)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Som utskottet" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

I avvaktan på resultatet av pågående analys och utvärdering av miljövårdsarbetet är utskottet inte berett att tillmötesgå naturvårdsverkets begäran om förstärkning med ca 40 milj. kr. Utskottet ansluter sig däremot till miljöpartiets uppfattning att en förstärkning om 10 milj. kr. är väl avvägd för inrättande av nya tjänster i syfte att stärka verkets kompetens. Utskottet biträder även förslagen från samma parti om en förstärkning med 16 milj. kr. för bl.a. inrättande av en upplysningstjänst för allmänheten och om 10 milj. kr. för omprövning av tillstånd enligt miljöskyddslagen. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion Jo816 yrkande 1 i motsvarande del bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *nya tjänster vid naturvårdsverket m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Programmet för övervakning av miljö kvalitet m.m. (mom. 4)

Karl Erik Olsson (c), Lars Ernestam (fp), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk) och Anders Castberger (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Programmet för" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att program som övervakar miljöförändringar är av avgörande betydelse för att man i tid skall upptäcka långsiktiga och storskaliga miljöeffekter. Regeringens satsning på naturvårdsverkets program för miljö kvalitet (PMK) är otillräcklig och bör enligt utskottets mening utökas. Utskottet anser att för ändamålet skall avsättas 5 milj. kr. utöver regeringens förslag i enlighet med verkets anslagsframställning. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motio-

nerna Jo747 yrkande 1 och Jo822 yrkande 3 i motsvarande del bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motion Jo816 yrkande 1 i motsvarande del.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *programmet för övervakning av miljökvalitet m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Jo747 yrkande 1 och 1989/90:Jo822 yrkande 3 i motsvarande del och med avslag på motion 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

3. Programmet för övervakning av miljökvalitet m.m. (mom. 4)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Programmet för" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Programmet för övervakning av miljökvalitet (PMK) är enligt utskottets mening grundläggande för en långsiktig kunskapsuppbyggnad på miljöområdet och som vägledning för miljöpolitiken. Programmet bör därför utvidgas i enlighet med de ambitioner som har uttryckts av naturvårdsverket. Utskottet ansluter sig sålunda till miljöpartiets synpunkter i motion Jo816 yrkande 1 i motsvarande del med begäran om 10 milj. kr. utöver regeringens förslag för ändamålet. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo747 yrkande 1 och Jo822 yrkande 3 i motsvarande del i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *programmet för övervakning av miljökvalitet m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo747 yrkande 1 och 1989/90:Jo822 yrkande 3 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

4. Vård av hotade arter (mom. 5)

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Enligt vad" och slutar med "25 i motsvarande del" bort ha följande lydelse:

I likhet med folkpartiet anser utskottet att flora- och faunavården bör tillföras ökade resurser. Som anføres i motion Jo747 yrkande 4 bör anslaget höjas med 2 milj. kr. utöver regeringens förslag. Vad utskottet sålunda anför med anledning av motionsyrkandet bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo816 yrkande 1, Jo822 yrkande 25 och Jo873 yrkande 15, samtliga motionsyrkanden i motsvarande delar.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

1989/90:JoU15

5. beträffande *vård av hotade arter*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo747 yrkande 4 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del, 1989/90:Jo822 yrkande 25 i motsvarande del och 1989/90:Jo873 yrkande 15 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Vård av hotade arter (mom. 5)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Med anledning" och slutar med "25 i motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Vården av hotade arter är enligt utskottets uppfattning en mycket angelägen uppgift. Arbetet med en strategi för bevarande av de genetiska resurserna bör — vilket också framförs i motion Jo822 — inte begränsas till hotade arter, raser och sorter utan utvidgas till att klarlägga den existerande genetiska variationen. Utskottet ansluter sig således till motionens yrkande 25 i motsvarande del om en förstärkning för ändamålet med 6 milj. kr. Vad utskottet nu anfört med anledning av motionsyrkandet bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo747 yrkande 4, Jo816 yrkande 1 i motsvarande del och Jo873 yrkande 15 i motsvarande del i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgosedda.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *vård av hotade arter*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo822 yrkande 25 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo747 yrkande 4, 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del och 1989/90:Jo873 yrkande 15 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Vård av hotade arter (mom. 5)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Enligt vad" och slutar med "25 i motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till motion Jo873 vad gäller medelstillelningen till naturvårdsverket. För vård av hotade arter bör verket sålunda tillföras 10 milj. kr., vilket är 6 milj. kr. mer än vad regeringen föreslår. I likhet med vpk anser utskottet att av dessa medel bör Stiftelsen Bohus Avelscentrum — Åby Säteri tillföras 3 milj. kr. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionens yrkande 15 i motsvarande del bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo747 yrkande 4, Jo816 yrkande 1 i motsvarande del och Jo822 yrkande 25 i motsvarande del i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgosedda.

5. beträffande *vård av hotade arter*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo873 yrkande 15 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo747 yrkande 4, 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del och 1989/90:Jo822 yrkande 25 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Vård av hotade arter (mom. 5)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Enligt vad" och slutar med "25 i motsvarande del" bort ha följande lydelse:

I likhet med miljöpartiet anser utskottet att anslagsnivån för hotade arter är alltför låg. Utskottet ansluter sig därför till motion Jo816 yrkande 1 i motsvarande del med begäran om en höjning av förevarande anslag med 7 milj. kr. utöver regeringens förslag. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionsyrkandet bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo747 yrkande 4, Jo822 yrkande 25 i motsvarande del och Jo873 yrkande 15 i motsvarande del i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört,

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *vård av hotade arter*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo747 yrkande 4, 1989/90:Jo822 yrkande 25 i motsvarande del och 1989/90:Jo873 yrkande 15 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Stiftelsen Bohus Avelscentrum — Åby Säteri (mom. 6)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet behandlade" och på s. 15 slutar med "och Jo779" bort ha följande lydelse:

Hittillsvarande insatser för att förverkliga Nordens Ark, den viktiga djurparken på Åby Säteri, har varit av regional karaktär. Enligt utskottets mening är djurparken, som bedrivs av Stiftelsen Bohus Avelscentrum, i första hand av nationellt men även av internationellt intresse. Utskottet delar mot denna bakgrund uppfattningen i motion Jo768 att det är rimligt att staten engagerar sig ekonomiskt för att underlätta och säkerställa stiftelsens verksamhet. Ett statligt stöd till fortsatt uppbyggnad är motiverat som en del av vårt nationella och internationella miljöansvar. Utskottet ansluter sig således till motionen och anser att regeringen och berörda myndigheter aktivt bör pröva möjligheterna till statligt stöd för stiftelsens verksamhet och återkom-

ma till riksdagen med förslag i frågan. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo709 i motsvarande del och Jo873 yrkande 15 i motsvarande del och finner syftet med motion Jo779 tillgodosett. Motionen bör således inte medföra någon riksdagens vidare åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *Stiftelsen Bohus Avelscentrum — Åby Säteri*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo768 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo709 i motsvarande del och 1989/90:Jo873 yrkande 15 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och lämnar utan vidare åtgärd motion 1989/90:Jo779,

9. Stiftelsen Bohus Avelscentrum — Åby Säteri (mom. 6)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet behandlade" och på s. 15 slutar med "och Jo779" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är Stiftelsen Bohus Avelscentrum — Åby Säteri en del av det internationella samarbetet för att rädda hotade djurarter, vilket gör anläggningen till en statlig angelägenhet och ett intresse för hela landet. Av anslaget för vård av hotade arter bör därför 3 milj. kr. utgå till stiftelsen. Utskottet ansluter sig således till motionerna Jo709 i motsvarande del och Jo873 yrkande 15 i motsvarande del. Vad utskottet anfört med anledning av motionsyrkandena bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo768 och Jo779 i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *Stiftelsen Bohus Avelscentrum — Åby Säteri*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Jo709 i motsvarande del och 1989/90:Jo873 yrkande 15 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo768 och 1989/90:Jo779 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Vargstammens bevarande (mom. 7)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utöver vad" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att — trots fridlysning och det nyligen införda förbudet mot skyddsjakt — vargen inte har kunna stärka sin ställning i vårt land. Det gäller således att dessutom skapa goda betingelser för de få vargar som finns och därmed möjliggöra stam-

mens överlevnad och reproduktion. För att främja denna utveckling bör — vilket också framförs i motion Jo805 — ytterligare ekonomiskt stöd utgå till projekt för att stärka vargstammens ställning. Utskottet ansluter sig till motionens yrkande 2 om 1 milj. kr. för ändamålet. Vad utskottet anfört med anledning av motionsyrkandet bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *vargstammens bevarande*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo805 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet (mom. 8)

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Utskottet, som" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

För att öka möjligheterna till skydd av värdefulla hagar och andra delar av odlingslandskapet anser utskottet i likhet med folkpartiet att anslaget för naturvård i odlingslandskapet bör höjas med 10 milj. kr. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo747 yrkande 2 bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo270 yrkande 21, Jo752, Jo816 yrkande 1, Jo822 yrkande 24 och Jo879 yrkande 21, samtliga yrkanden i motsvarande delar, i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo747 yrkande 2 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo270 yrkande 21 i motsvarande del, 1989/90:Jo752 i motsvarande del, 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del, 1989/90:Jo822 yrkande 24 i motsvarande del och 1989/90:Jo879 yrkande 21 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet (mom. 8)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Utskottet, som" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Jo822 är naturvårdsåtgärderna i odlingslandskapet (NOLA) angelägna insatser för bevarande av olika naturtyper. Utöver ett ekonomiskt stöd krävs aktiv skötsel av områdena. I avvaktan på en ny jordbrukspolitik föreslår regeringen att NOLA—stödet bibehålls på oförändrad nivå. I likhet med centerpartiet anser utskottet att detta är en defensiv inställning och ansluter sig till

yrkande 24 (delvis) i motion Jo822 med förslag om 40 milj. kr. för ändamålet. I dessa medel bör ingå hagmarkersättning till ett belopp om 15 milj. kr. Vad utskottet anfört med anledning av motionsyrkandet bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo270 yrkande 21 i motsvarande del, Jo747 yrkande 2, Jo752 i motsvarande del, Jo816 yrkande 1 i motsvarande del och Jo879 yrkande 21 i motsvarande del i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo822 yrkande 24 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo270 yrkande 21 i motsvarande del, 1989/90:Jo747 yrkande 2, 1989/90:Jo752 i motsvarande del, 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del och 1989/90:Jo879 yrkande 21 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet (mom. 8)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Utskottet, som" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Enligt vad utskottet erfarit finns ett stort behov av att utöka den areal som berörs av NOLA—ersättningen och att höja ersättningsbeloppet. Utskottet ansluter sig därför till motion Jo879 yrkande 21 (delvis) med begäran att anslaget höjs till 45 milj. kr. Vad utskottet anfört med anledning av motionsyrkandet i berörd del bör ges regeringen till känna. Med det anförda tillgodoses även motion Jo270 yrkande 21 i motsvarande del. Motionsyrkandet bör således inte medföra någon riksdagens vidare åtgärd. Det anförda innebär att utskottet avstyrker motionerna Jo747 yrkande 2, Jo752 i motsvarande del, Jo816 yrkande 1 i motsvarande del och Jo822 yrkande 24 i motsvarande del.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Jo270 yrkande 21 i motsvarande del och 1989/90:Jo879 yrkande 21 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo747 yrkande 2, 1989/90:Jo752 i motsvarande del, 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del och 1989/90:Jo822 yrkande 24 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Utskottet, som" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

I likhet med miljöpartiet finner utskottet regeringens hänvisning till den framtida livsmedelspolitiken märklig som anledning till oförändrat anslag till NOLA—verksamheten. Oavsett utformningen av en ny livsmedelspolitik är läget i dag akut för många hotade arter som är beroende av biotoper i kulturlandskapet. Naturvårdsverkets anslagsframställning ger också vid handen att kunskapsunderlaget är tillräckligt för en kraftig höjning av anslaget. Utskottet ansluter sig härmed till yrkande 1 (delvis) i motion Jo816 med begäran om 40 milj. kr. utöver regeringens förslag för ändamålet. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionsyrkandet bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo270 yrkande 21 i motsvarande del, Jo747 yrkande 2, Jo752 i motsvarande del, Jo822 yrkande 24 i motsvarande del och Jo879 yrkande 21 i motsvarande del, allt i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo270 yrkande 21 i motsvarande del, 1989/90:Jo747 yrkande 2, 1989/90:Jo752 i motsvarande del, 1989/90:Jo822 yrkande 24 i motsvarande del och 1989/90:Jo879 yrkande 21 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

15. Administration av stödet till naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet (mom. 9)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkande 22" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Jo879 har flera myndigheter ansvar för NOLA—bidragen. I likhet med vpk anser utskottet att huvudmannaskapet för verksamheten bör ankomma på en myndighet, nämligen naturvårdsverket. Detta innebär att 5 milj. kr. från jordbruksdepartementets huvudtitel bör överföras till anslaget B 1 under miljö- och energidepartementets huvudtitel. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionens yrkande 22 i motsvarande del bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *administration av stödet till naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo879 yrkande 22 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

1989/90:JoU15

16. Restaurering av våtmarker m.m. (mom. 10)

Lars Ernestam (fp), Åsa Domeij (mp) och Anders Castberger (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "I samband" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att det troligen mest kostnadseffektiva sättet att minska kväveutsläppen till vattendrag och hav är att utnyttja den funktion som sjöar, kärr och myrar har som naturliga och synnerligen effektiva kvävefällor. Dessa våtmarker är också av stor betydelse för odlingslandskapets flora och fauna. I likhet med folkpartiet och miljöpartiet anser utskottet att 20 milj. kr. bör anslås för återställande av våtmarker. Vad utskottet sålunda anför med anledning av motionerna Jo747 yrkande 12 och Jo816 yrkande 1, båda yrkandena i motsvarande delar, bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motion Jo270 yrkande 23 i den mån motionsyrkandet inte kan anses tillgodsett.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande restaurering av våtmarker m.m.

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Jo747 yrkande 12 i motsvarande del och 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del och med avslag på motion 1989/90:Jo270 yrkande 23 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

17. Restaurering av våtmarker m.m. (mom. 10)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "I samband" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion Jo270 bör inom ramen för NOLA—bidraget även bedrivas försök och utvecklingsarbete med restaurering av våtmarker, vilket är oerhört angeläget både från naturvårdssynpunkt och för att förhindra kväveläckage. Utöver denna typ av försöksverksamhet måste nya former tillskapas för ett fortsatt omfattande arbete med restaurering av våtmarker. Enligt utskottets mening skulle dels samhället kunna inköpa berörda arealer, dels skulle mark som skall restaureras kunna bytas mot ersättningsmark, och skötselkontrakt skulle i dessa fall kunna upprättas med markägare/arrendatorer. Vad utskottet anför med anledning av motionens yrkande 23 bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo747 yrkande 12 och Jo816 yrkande 1, båda yrkandena i motsvarande delar.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande restaurering av våtmarker m.m.

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo270 yrkande

23 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo747 yrkande 12 i motsvarande del och 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1989/90:JoU15

18. Vård av naturvårdsobjekt m.m. (mom. 11)

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anser

*de*ls att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att vårderna av naturreservat är starkt efterfatt. Regeringen föreslår en viss förstärkning för ändamålet, men enligt utskottets mening är behoven väsentligt större. Den nuvarande politiken kan leda till att respekten för beslut på naturskyddsområdet, liksom värdet av de insatser som successivt gjorts, kan komma att urholkas. Utskottet ansluter sig således till motion Jo747 yrkande 3 med begäran om ytterligare 15 milj. kr. för ändamålet. Vad utskottet anfört med anledning av motionsyrkandet bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo816 yrkande 1, Jo822 yrkande 22 och Jo873 yrkande 11, samtliga yrkanden i motsvarande delar, i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda.

*de*ls att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *vård av naturvårdsobjekt m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo747 yrkande 3 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo777, 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del, 1989/90:Jo822 yrkande 22 i motsvarande del och 1989/90:Jo873 yrkande 11 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt lämnar utan vidare åtgärd motion 1989/90:Jo740 yrkande 2 i motsvarande del,

19. Vård av naturvårdsobjekt m.m. (mom. 11)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

*de*ls att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening konstaterar regeringen väl sent att resurserna för vård av naturvårdsobjekt under senare år inte har motsvarat de faktiska behoven. Trots detta föreslås en ökning av anslaget med endast 7 milj. kr. Utskottet har erfärut att arealen för naturvård på ett decennium har mer än fördubblats. För att skötseln av objekten skall kunna genomföras enligt skötselplanerna ansluter sig utskottet till motion Jo822 yrkande 22 i motsvarande del med begäran om en höjning av anslaget med 20 milj. kr. utöver regeringens förslag. Vad utskottet anfört med anledning av motionsyrkandet bör ges regeringen till

känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo747 yrkande 3, Jo816 yrkande 1 i motsvarande del och Jo873 yrkande 11 i motsvarande del i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda.

1989/90:JoU15

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *vård av naturvårdsobjekt m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo822 yrkande 22 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo747 yrkande 3, 1989/90:Jo777, 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del och 1989/90:Jo873 yrkande 11 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och lämnar utan vidare åtgärd motion 1989/90:Jo740 yrkande 2 i motsvarande del,

20. Vård av naturvårdsobjekt m.m. (mom. 11)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan dessvärre konstatera att eftersläpningen vad gäller vården av naturreservaten blir större för varje år. Utskottet ansluter sig därför till naturvårdsverkets bedömning — vilken även biträds i motion Jo873 — och tillstyrker en resursförstärkning om 26 milj. kr. utöver regeringens förslag. Utskottet anser även att skötseln av objekten i större utsträckning än i dag kan överlätas på närboende jord- och skogsbrukare, som därigenom kan erbjudas ytterligare möjligheter till försörjning. Vad utskottet anfört med anledning av motionens yrkande 11 i motsvarande del bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo747 yrkande 3, Jo816 yrkande 1 i motsvarande del och Jo822 yrkande 22 i motsvarande del i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *vård av naturvårdsobjekt m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo873 yrkande 11 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo747 yrkande 3, 1989/90:Jo777, 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del och 1989/90:Jo822 yrkande 22 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och lämnar utan vidare åtgärd motion 1989/90:Jo740 yrkande 2 i motsvarande del,

21. Vård av naturvårdsobjekt m.m. (mom. 11)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion Jo816 betonar naturvårdsverket i sin anslagsframställning den akuta bristen på medel för skötsel av naturvårdsobjekt och begär en höjning av anslaget med nära 30 milj. kr. Verket framhåller också att anslaget per ha mark har sjunkit kraftigt, vilket enligt utskottets mening delvis kan förklaras av att staten har förvärvat mark som inte kräver speciellt mycket skötsel. Utskottet delar emellertid verkets uppfattning att medelsbehovet är mycket stort och kommer att bli än större. Utskottet ansluter sig därför till yrkande 1 (delvis) i motion Jo816 att 30 milj. kr. utöver regeringens förslag bör anslås för ändamålet. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionsyrkandet bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo747 yrkande 3, Jo822 yrkande 22 i motsvarande del och Jo873 yrkande 11 i motsvarande del.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. *beträffande vård av naturvårdsobjekt m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo747 yrkande 3, 1989/90:Jo777, 1989/90:Jo822 yrkande 22 i motsvarande del och 1989/90:Jo873 yrkande 11 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och lämnar utan vidare åtgärd motion 1989/90:Jo740 yrkande 2 i motsvarande del,

22. Kalkning av vissa sjöar och vattendrag (mom. 12)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Utskottet har" och slutar med "utskottet anfört" bort ha följande lydelse:

Som vpk konstaterar i motion Jo879 ökar behovet av kalkning drastiskt. En långsiktig politik i frågan måste snarast utarbetas. I avvaktan härpå måste kalkningen av sjöar och vattendrag intensifieras. En nyligen genomförd undersökning visar att även Norrlands sjöar i stor omfattning har drabbats av försurning. Utskottet ansluter sig därför till motionens yrkande 32 med begäran om förslag om program för kalkning av sjöar och vattendrag i Norrlands inland och fjälltrakter under innevarande år. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionsyrkandet bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. *beträffande kalkning av vissa sjöar och vattendrag*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo879 yrkande 32 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar med "Nuvarande riktlinjer" och på s. 21 slutar med "yrkande 34" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det av stor vikt att riksdagens beslut om halvering av kväveutsläppen fullföljs. Utskottet kan konstatera att problemen med närsalter ökar längs våra kuster. Många kommuner avvaktar med åtgärder och har ännu inte fattat beslut om ombyggnad av reningsverk i den utsträckning som erfordras för att målsättningen skall kunna uppnås. Utskottet ansluter sig därför till förslaget i motion Jo822 att naturvårdsverket ges i uppdrag att lägga fram en plan för reduktion av kvävetillförseln från avloppsreningsverk.

Utskottet ansluter sig även till motionens förslag om ytterligare 30 milj. kr. för förstärkning av arbetet med avloppsrening och kontroll av kemikalieanvändningen i industrin inom ramen för naturvårdsverkets aktionsplan mot havsföroreningar. Medlen bör fördelas till såväl forskning som övervakning på området. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo822 yrkande 14 i motsvarande del bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motion Jo879 yrkande 34 i den mån motionsyrkandet inte kan anses tillgodosett.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *havsföroreningar*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo822 yrkande 14 i motsvarande del och med avslag på motion 1989/90:Jo879 yrkande 34 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

24. Vissa avfallsfrågor m.m. (mom. 14)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "Motionsyrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till förslaget i motion Jo816 att en arbetsgrupp bör tillsättas med uppgift att utreda de möjligheter som finns för att lösa problemen med plastavfallet. Gruppen bör bl.a. se över möjligheterna att begränsa antalet plastsorter på marknaden och tillverkningen av varor där blandningen av material omöjliggör eller försvårar återvinning. För ändamålet bör anslås 3 milj. kr.

I likhet med miljöpartiet anser utskottet att en arbetsgrupp bör tillsättas även för utarbetande av ett handlingsprogram med konkret strategi och konkreta åtgärder för en radikal minskning av avfallsmängderna. Arbetsgruppen bör kunna utnyttja miljöavgiftsutredningens arbete med utformandet av styrmedel på avfallsområdet. För nästa budgetår bör 5 milj. kr. avsättas för ändamålet.

Utskottet kan konstatera att det gamla systemet med vattentoaletter har visat sig medföra påtagliga nackdelar. Som framhålls i motion Jo816 måste nya system utvecklas och 10 milj. kr. bör anvisas för försöksverksamhet med olika typer av mulltoaletter.

Vad utskottet ovan anfört med anledning av motion Jo816 yrkande 1 i motsvarande del bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *vissa avfallsfrågor m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo816 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

25. Anslag till Statens naturvårdsverk (mom. 15)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 2, 4, 11, 16 och 18

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Utskottet har" och slutar med "återstående delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår således att riksdagen — med anledning av motion Jo747 yrkande 5 — till statens naturvårdsverk för budgetåret 1990/91 anvisar ett ramanslag på 406 516 000 kr. Det anförda innebär att av anslaget bör till övervakning av miljöförändringar (PMK) anslås 5 milj. kr., till vård av hotade arter 2 milj. kr., till naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet 10 milj. kr. och till vård av naturvårdsobjekt 15 milj. kr., samtliga belopp utöver regeringens förslag. Det anförda innebär även att för restaurering av våtmarker bör anslås 20 milj. kr.

Det anförda innebär att utskottet avstyrker motionerna Jo270 yrkande 21, Jo709, Jo740 yrkande 2, Jo752, Jo816 yrkande 1, Jo822 yrkandena 3, 14, 22, 24 och 25 och Jo873 yrkandena 11 och 15, samtliga motionsyrkanden i återstående delar, och Jo879 yrkandena 21 och 22 i återstående delar och yrkande 30.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *anslag till Statens naturvårdsverk*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag, med bifall till motion 1989/90:Jo747 yrkande 5 och yrkande 12 i återstående del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo270 yrkande 21 i återstående del, 1989/90:Jo709 i återstående del, 1989/90:Jo740 yrkande 2 i återstående del, 1989/90:Jo752 i återstående del, 1989/90:Jo816 yrkande 1 i återstående del, 1989/90:Jo822 yrkandena 3, 14, 22, 24 och 25 i återstående delar, 1989/90:Jo873 yrkandena 11 och 15 i återstående delar och 1989/90:Jo879 yrkande 21 i återstående del och yrkande 30 till *Statens naturvårdsverk* för budgetåret 1990/91 anvisar ett ramanslag på 406 516 000 kr.,

Under förutsättning av bifall till reservationerna 2, 5, 12, 19 och 23

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Utskottet har" och slutar med "återstående delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår således att riksdagen till statens naturvårdsverk för budgetåret 1990/91 anvisar ett ramanslag på 445 516 000 kr. Det anförda innebär att till programmet för övervakning av miljö kvalitet (PMK) bör avsättas 5 milj. kr., till vård av hotade arter 6 milj. kr., till naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet 30 milj. kr., varav 15 milj. kr. för hagmarkersättning, till vård av naturvårdsobjekt 20 milj. kr. och till havsföroreningar 30 milj. kr., samtliga belopp utöver regeringens förslag. De medel som avsätts för åtgärder mot havsföroreningar är avsedda att förstärka arbetet med avloppsrening och kontroll av kemikalieanvändningen i industrin inom ramen för naturvårdsverkets aktionsplan mot havsföroreningar. Resterande medel bör användas i enlighet med vad utskottet tidigare anfört.

Det anförda innebär även att utskottet avstyrker motionerna Jo270 yrkande 21 i återstående del, Jo709 i återstående del, Jo740 yrkande 2 i återstående del, Jo747 yrkande 5 och yrkande 12 i återstående del, Jo752 i återstående del, Jo816 yrkande 1 i återstående del, Jo873 yrkandena 11 och 15 i återstående delar och Jo879 yrkandena 21 och 22 i återstående delar och yrkande 30.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *anslag till Statens naturvårdsverk*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag, med bifall till motion 1989/90:Jo822 yrkandena 3, 14, 22, 24 och 25 i återstående delar och med avslag på motionerna 1989/90:Jo270 yrkande 21 i återstående del, 1989/90:Jo709 i återstående del, 1989/90:Jo740 yrkande 2 i återstående del, 1989/90:Jo747 yrkande 5 och yrkande 12 i återstående del, 1989/90:Jo752 i återstående del, 1989/90:Jo816 yrkande 1 i återstående del, 1989/90:Jo873 yrkandena 11 och 15 i återstående delar och 1989/90:Jo879 yrkande 21 i återstående del och yrkande 30 till *Statens naturvårdsverk* för budgetåret 1990/91 anvisar ett ramanslag på 445 516 000 kr.,

Under förutsättning av bifall till reservationerna 6, 9, 13, 15 och 20

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Utskottet har" och slutar med "återstående delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår således att riksdagen — med anledning av motion Jo879 yrkande 30 — till statens naturvårdsverk för budgetåret 1990/91 anvisar ett ramanslag på 452 260 000 kr. Det anförda innebär att till vård av hotade arter bör avsättas 6 milj. kr., varav 3 milj. kr. till Stiftelsen Bohus Avelscentrum — Åby Säteri, till naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet 35 milj. kr. och till vård av naturvårdsobjekt 26 milj. kr., samtliga belopp utöver regeringens förslag. Av anslaget till vård av hotade arter bör dessutom avsättas 1 milj. kr. för ett projekt för vargstammens bevarande. 5 milj. kr. tillförs anslaget från jordbruksdepartementets huvudtitel. Resterande medel bör tillföras arbetet mot havsföroreningar.

Det anförda innebär även att utskottet avstyrker motionerna Jo740 yrkande 2 i återstående del, Jo747 yrkande 5 och yrkande 12 i återstående del, Jo752 i återstående del, Jo816 yrkande 1 i återstående del och Jo822 yrkandena 3, 14, 22, 24 och 25 i återstående delar.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *anslag till Statens naturvårdsverk*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag, med bifall till motionerna 1989/90:Jo270 yrkande 21 i återstående del, 1989/90:Jo709 i återstående del, 1989/90:Jo873 yrkandena 11 och 15 i återstående delar, 1989/90:Jo879 yrkande 21 i återstående del och yrkande 30 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo740 yrkande 2 i återstående del, 1989/90:Jo747 yrkande 5 och yrkande 12 i återstående del, 1989/90:Jo752 i återstående del, 1989/90:Jo816 yrkande 1 i återstående del och 1989/90:Jo822 yrkandena 3, 14, 22, 24 och 25 i återstående delar till *Statens naturvårdsverk* för budgetåret 1990/91 anvisar ett ramanslag på 447 260 000 kr.,

28. Anslag till Statens naturvårdsverk (mom. 15)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 1, 3, 7, 14, 16, 21 och 24

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Utskottet har" och slutar med "återstående delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår således att riksdagen — med anledning av motion Jo816 yrkande 1 i återstående del — till statens naturvårdsverk för

budgetåret 1990/91 anvisar ett ramanslag på 451 428 000 kr. Det anförda innebär att av de anvisade medlen bör avsättas 10 milj. kr. för inrättande av tjänster vid naturvårdsverket, 10 milj. kr. för omprövning av tillstånd enligt miljöskyddslagen, 20 milj. kr. för bl.a. upplysningstjänst för allmänheten, 10 milj. kr. för övervakning av miljökvalitet (PMK), 7 milj. kr. för vård av hotade arter och 40 milj. kr. för information inom miljövårdsområdet, samtliga belopp utöver regeringens förslag. Resterande belopp bör användas i enlighet med vad utskottet tidigare anfört.

Det anförda innebär att utskottet avstyrker motionerna Jo270 yrkande 21 i återstående del, Jo709 i återstående del, Jo740 yrkande 2 i återstående del, Jo747 yrkande 5 och yrkande 12 i återstående del, Jo752 i återstående del, Jo822 yrkandena 3, 14, 22, 24 och 25 i återstående delar, Jo873 yrkandena 11 och 15 i återstående delar och Jo879 yrkandena 21 och 22 i återstående delar och yrkande 30.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *anslag till Statens naturvårdsverk*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag, med bifall till motion 1989/90:Jo816 yrkande 1 i återstående del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo270 yrkande 21 i återstående del, 1989/90:Jo709 i återstående del, 1989/90:Jo740 yrkande 2 i återstående del, 1989/90:Jo747 yrkande 5 och yrkande 12 i återstående del, 1989/90:Jo752 i återstående del, 1989/90:Jo822 yrkandena 3, 14, 22, 24 och 25 i återstående delar, 1989/90:Jo873 yrkandena 11 och 15 i återstående delar och 1989/90:Jo879 yrkande 21 i återstående del och yrkande 30 till *Statens naturvårdsverk* för budgetåret 1990/91 anvisar ett ramanslag på 451 428 000 kr.,

29. Ekologiskt fungerande livsmiljöer i storstadsregioner (mom. 17)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Med det" och slutar med "och 9" bort ha följande lydelse:

I likhet med vpk anser utskottet att en projektverksamhet bör utformas i syfte att stimulera uppbyggandet av ekologiskt fungerande livsmiljöer i storstadsregioner. Dessa miljöer skall motsvara högt ställda sociala och demokratiska anspråk. För ändamålet bör staten anslå medel så att kommuner, föreningar och företag som har projekt med sådan inriktning skall kunna erbjudas förmånlig finansiering. Projektet kan avse ombyggnad av ett bostadsområde inom det s.k. miljonprogrammet, förnyelse av avloppshantering, transportsystem eller system som sammanväver flera olika aspekter. För ändamålet bör anslås 100 milj. kr. Vad utskottet anför med anledning av motion Jo859 yrkandena 8 och 9 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

1989/90:JoU15

17. beträffande *ekologiskt fungerande livsmiljöer i storstadsregioner*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo859 yrkandena 8 och 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

30. Vissa bidrag till miljöarbete (mom. 18)

Jens Eriksson, Ingvar Eriksson och Carl G Nilsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Utskottet är" och slutar med "12 i berörd del" bort ha följande lydelse:

I samband med omläggningen av jordbrukspolitiken kommer stora arealer åkermark att frigöras för annan användning. Ett av flera alternativ kan då vara att i någon utsträckning återskapa naturbetes- och ängsmarker. Som anförs i motion Jo736 bör redan nu medel anslås för stöd till övergång från åker till ängs- och hagmark. I likhet med motionärerna anser utskottet att det tills vidare bör vara ändamålsenligt att dessa medel tillförs anslaget för bidrag till miljöarbete, som bör förstärkas med 20 milj. kr. Av dessa medel bör 10 milj. kr. avsättas för det angivna ändamålet. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo736 yrkande 12 i motsvarande del bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *vissa bidrag till miljöarbete*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo736 yrkande 12 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

31. Tillsyn enligt miljöskyddslagen (mom. 19)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "På samma" och slutar med "4 i berörd del" bort ha följande lydelse:

I likhet med centerpartiet anser utskottet att länsstyrelsernas naturvårdsenheter och kommunernas miljö- och hälsoskyddsförvaltningar är i behov av ökade resurser. Den del av verksamheten som avser tillsyn enligt miljöskyddslagen bör förstärkas med 5 milj. kr. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo822 yrkande 4 i berörd del bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *tillsyn enligt miljöskyddslagen*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo822 yrkande 4 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

32. Hushållens kemikalieanvändning m.m. (mom. 20)

1989/90:JoU15

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Med det" och slutar med "28 i berörd del" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion Jo879 måste naturvårdsverket starkare betona sin roll som informatör till allmänheten. Utskottet ansluter sig därför till motionens yrkande 28 (delvis) med begäran om 100 milj. kr. till åtgärder för att minska hushållens kemikalieanvändning och öka allmänhetens miljökunskaper. Medlen kan t.ex. användas för projekt som avser spridning av Svenska naturskyddsföreningens bok "Handla miljövänligt" och till samarbete med studieförbunden. Kommuner och organisationer skall kunna ansöka om medel för projekt med angivna syften. Vad utskottet anfört med anledning av motionsyrkandet bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *hushållens kemikalieanvändning m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo879 yrkande 28 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

33. Kalkningsverksamhet (mom. 21)

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Utskottet har" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Trots att vissa frågetecken kvarstår vad gäller kalkningsverksamheten anser utskottet i likhet med folkpartiet att det är viktigt att verksamheten fortsätter som en av flera åtgärder mot luftföroreningar och försurning. Det är enligt utskottets mening angeläget med intensifierad forsknings- och utredningsverksamhet på området. Utskottet ansluter sig härmed till motion Jo747 yrkande 6 med begäran om ytterligare 20 milj. kr. till åtgärder i form av kalkning och till bidragsgivning till privatpersoner för insatser i sura och infekterade brunnar. Vad utskottet anfört med anledning av motionsyrkandet bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo525 yrkande 1, Jo801, Jo816 yrkande 2 och Jo822 yrkande 9, samtliga yrkanden i motsvarande delar.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *kalkningsverksamhet*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo747 yrkande 6 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo525 yrkande 1 i motsvarande del, 1989/90:Jo801 i motsvarande del, 1989/90:Jo816 yrkande 2 i motsvarande del och 1989/90:Jo822 yrkande 9 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

34. Kalkningsverksamhet (mom. 21)

1989/90:JoU15

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Utskottet har" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Kalkning av skadade områden är en nödvändig åtgärd men enligt utskottets mening bara ett uppehållande försvar mot luftföroreningar och försurning. Kalkningsbehovet är i dag stort. Med den teknik som används, dvs. kalkning direkt i sjöar och vattendrag, finns risk för en chockhöjning av pH som kan medföra utslagning av vissa delar av vattnets flora och fauna. Som anförs i motion Jo822 bör kalkningen utökas i vattendragens tillrinningsområden och en del av kalkningsverksamheten styras över till skogsmark och åkermark. Dessutom bör kalkning ske av försurade brunnar. I likhet med centerpartiet anser utskottet att sammanlagt 159 milj. kr., dvs. 50 milj. kr. utöver regeringens förslag, bör anslås för kalkningsinsatser. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionens yrkande 9 i motsvarande del bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo525 yrkande 1 i motsvarande del, Jo747 yrkande 6, Jo801 i motsvarande del och Jo816 yrkande 2 i motsvarande del i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *kalkningsverksamhet*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo822 yrkande 9 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo525 yrkande 1 i motsvarande del, 1989/90:Jo747 yrkande 6, 1989/90:Jo801 i motsvarande del och 1989/90:Jo816 yrkande 2 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

35. Kalkningsverksamhet (mom. 21)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Utskottet har" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

I likhet med vpk anser utskottet att möjligheten till bidrag för åtgärder mot surt brunnsvatten i enskild vattentäkt bör återinföras. Inte minst av folkhälsoskäl bör bidrag utgå till sådana åtgärder och medel ställas till förfogande för information i ämnet från naturvårdsverket och kommunernas miljö- och hälsoskyddsförvaltningar. Som anförs i motion Jo525 yrkande 1 i motsvarande del bör 20 milj. kr. avsättas för ändamålet. Vad utskottet anfört med anledning av motionsyrkandet bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo747 yrkande 6, Jo801 i motsvarande del, Jo816 yrkande 2 i motsvarande del och Jo822 yrkande 9 i motsvarande del i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

1989/90:JoU15

21. beträffande *kalkningsverksamhet*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo525 yrkande 1 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo747 yrkande 6, 1989/90:Jo801 i motsvarande del, 1989/90:Jo816 yrkande 2 i motsvarande del och 1989/90:Jo822 yrkande 9 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

36. Kalkningsverksamhet (mom. 21)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Utskottet har" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening ligger regeringens budgetförslag vad avser sjökalkning långt under dagens uppenbara behov. I likhet med miljöpartiet finner utskottet det märkligt att regeringen i stället hänvisar till naturvårdsverkets aviserade aktionsplan mot luftföroreningar och försurning och de i planen ingående kostnadsberäkningarna. Trots de akuta behoven finns i budgetförslaget dessutom ytterst begränsade medel avsatta för nykalkning inom ramen för sjökalkningsprogrammet. Utskottet ansluter sig till miljöpartiets motion Jo816 yrkande 2 i motsvarande del och anser att anslaget för kalkning av sjöar bör höjas med 60 milj. kr. utöver regeringens förslag. Utskottet ansluter sig även till yrkande 2 i den del yrkandet avser återinförande av bidraget till kalkning av försurade brunnar. I enlighet med motionen bör för ändamålet avsättas 10 milj. kr. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionsyrkandet bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo525 yrkande 1 i motsvarande del, Jo747 yrkande 6, Jo801 i motsvarande del och Jo822 yrkande 9 i motsvarande del, allt i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *kalkningsverksamhet*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo816 yrkande 2 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo525 yrkande 1 i motsvarande del, 1989/90:Jo747 yrkande 6, 1989/90:Jo801 i motsvarande del och 1989/90:Jo822 yrkande 9 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

37. Skogsmarkskalkning (mom. 23)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Vid förra" och på s. 26 slutar med "Motionsyrkandena avstyrks" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion Jo822 bör en del av kalkningsverksamheten styras över till skogsmark och åkermark, liksom till försurade brunnar. Utskottet, som ansluter sig till motionens yrkande 9 i motsvarande del, anser att sammanlagt 15 milj. kr. bör avsättas för ändamålen. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionsyrkandet bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo316 yrkande 1, Jo719 yrkande 3, Jo816 yrkande 2, Jo854 och Jo873 yrkande 4, samtliga motionsyrkanden i berörda delar, i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *skogsmarkskalkning*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo822 yrkande 9 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo316 yrkande 1 i motsvarande del, 1989/90:Jo719 yrkande 3 i motsvarande del, 1989/90:Jo816 yrkande 2 i motsvarande del, 1989/90:Jo854 i motsvarande del och 1989/90:Jo873 yrkande 4 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

38. Skogsmarkskalkning (mom. 23)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Vid förra" och på s. 26 slutar med "Motionsyrkandena avstyrks" bort ha följande lydelse:

Enligt vad utskottet erfarit kan den hastiga höjning av vattnets pH som blir följd av kalkning direkt i sjöar och vattendrag slå ut viss flora och fauna i vattnet. För att motverka försurningen i mark och vatten bör enligt utskottets mening kalken i stället spridas på skogsmark och åkermark i sjöarnas tillrinningsområden. Utskottet anser därför — vilket också framförs i motion Jo873 — att skogsstyrelsens storskaliga försökskalkning bör förstärkas med 16 milj. kr. utöver regeringens förslag, dvs. 40 milj. kr. bör under en treårsperiod med början budgetåret 1990/91 anslås för ändamålet. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionens yrkande 4 i motsvarande del bör ges regeringen till känna. Med det anförda finner utskottet motion Jo854 i motsvarande del tillgodosedd. Motionen bör således inte medföra någon riksdagens vidare åtgärd. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo316 yrkande 1, Jo719 yrkande 3, Jo816 yrkande 2 och Jo822 yrkande 9, samtliga yrkanden i motsvarande delar, i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *skogsmarkskalkning*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo873 yrkande 4 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo316 yrkande 1 i motsvarande del, 1989/90:Jo719 yrkande 3 i motsvarande del, 1989/90:Jo816 yrkande 2 i motsvarande del och

1989/90:Jo822 yrkande 9 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och lämnar utan vidare åtgärd motion 1989/90:Jo854 i motsvarande del,

1989/90:JoU15

39. Skogsmarkskalkning (mom. 23)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Vid förra" och på s. 26 slutar med "Motionsyrkandena avstyrks" bort ha följande lydelse:

I budgetpropositionen föreslår regeringen att för de två kommande budgetåren totalt 8,5 milj. kr. anvisas för kalkning och vitaliseringsgödsling av skogsmark. Utskottet ansluter sig emellertid till vad som anförs i miljöpartiets motion Jo816 och anser att för ändamålet bör redan under budgetåret 1990/91 anvisas 10 milj. kr. utöver regeringens förslag. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionens yrkande 2 i motsvarande del bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo316 yrkande 1, Jo719 yrkande 3, Jo822 yrkande 9, Jo854 och Jo873 yrkande 4, samtliga yrkanden i motsvarande delar, i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande skogsmarkskalkning

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo816 yrkande 2 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo316 yrkande 1 i motsvarande del, 1989/90:Jo719 yrkande 3 i motsvarande del, 1989/90:Jo822 yrkande 9 i motsvarande del, 1989/90:Jo854 i motsvarande del och 1989/90:Jo873 yrkande 4 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

40. Substitutionsprincipen (mom. 24)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Enligt ett riksdagsbeslut hösten 1989 skall lagen om kemiska produkter omfatta samtliga hälso- och miljöfarliga varor och substitutionsprincipen införas i lagtexten. Principen kan komma att bli mycket långtgående när det gäller att komma till rätta med kemikalieproblemen. Detta kräver emellertid att principen verkligen kommer att tillämpas. I likhet med miljöpartiet anser utskottet att kemikalieinspektionen bör ges i uppdrag att genomföra ett projekt för att kartlägga de områden där substitutionsprincipen redan i dag eller inom en snar framtid kan få sin tillämpning. För ändamålet bör anvisas 15 milj. kr. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo816 yrkande 2 i motsvarande del bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

1989/90:JoU15

24. beträffande *substitutionsprincipen*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo816 yrkande 2 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

41. Stöd till ideella miljöorganisationer (mom. 25)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "yrkande 27" bort ha följande lydelse:

De ideella organisationernas arbete utgör en viktig del i det svenska miljöarbetet och utför enligt utskottets mening ett storartat arbete såväl i Sverige som internationellt. I enlighet med motion Jo822 yrkande 27 bör 5 milj. kr. anslås för stöd till dessa organisationers arbete. Vad utskottet anfört med anledning av motionsyrkandet bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo747 yrkande 7 och yrkande 14 i motsvarande del och Jo816 yrkande 2 i motsvarande del i den mån motionerna inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *stöd till ideella miljöorganisationer*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo822 yrkande 27 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo747 yrkande 7 och yrkande 14 i motsvarande del, 1989/90:Jo786, 1989/90:Jo816 yrkande 2 i motsvarande del, 1989/90:Jo838 och 1989/90:Jo874 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

42. Stöd till ideella miljöorganisationer (mom. 25)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "yrkande 27" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion Jo816 bör medel avsättas till miljöorganisationernas arbete med information i Sverige och utomlands. Enligt utskottets mening är Svenska naturskyddsföreningens initiativ till Östersjö- och förurningssekretariat värda såväl uppmuntran som ekonomiskt stöd. Medel från anslaget kan även avsättas för att bl.a. stödja kommuner i inledningsfasen till speciella satsningar på naturskolor och inom skolväsendet för t.ex. utveckling av verksamheten med miljöinformatörer. För ändamålen bör utgå sammanlagt 4 milj. kr. ur anslaget. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo816 yrkande 2 i motsvarande del bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker

utskottet motionerna Jo747 yrkande 7 och yrkande 14 i motsvarande del, Jo822 yrkande 27 i motsvarande del i den mån motionerna inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

1989/90:JoU15

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. *beträffande stöd till ideella miljöorganisationer*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo816 yrkande 2 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo747 yrkande 7 och yrkande 14 i motsvarande del, 1989/90:Jo786, 1989/90:Jo822 yrkande 27 i motsvarande del, 1989/90:Jo838 och 1989/90:Jo874 som sin mening ger regeringen till kända vad utskottet anfört,

43. Bidrag till miljöarbete (mom. 26)

Under förutsättning av bifall till reservation 30

Jens Eriksson, Ingvar Eriksson och Carl G Nilsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "återstående delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår således att riksdagen — med anledning av motion Jo736 yrkande 12 i återstående del — till bidrag till miljöarbete för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 187 585 000 kr. Det anförda innebär att av förstärkningen om 20 milj. kr. bör för stöd till övergång från åker till ängs- och hagmark avsättas 10 milj. kr.

Det anförda innebär även att utskottet avstyrker motionerna Jo316 yrkande 1 i återstående del, Jo525 yrkande 1 i återstående del, Jo719 yrkande 3 i återstående del, Jo747 yrkande 8 och yrkande 14 i återstående del, Jo801 i återstående del, 816 yrkande 2 i återstående del, Jo822 yrkande 9 i återstående del, Jo854 i återstående del, Jo873 yrkande 4 i återstående del och Jo879 yrkande 28 i återstående del och yrkande 31.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. *beträffande bidrag till miljöarbete*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag, med bifall till motion 1989/90:Jo736 yrkande 12 i återstående del och med avslag på motionerna Jo316 yrkande 1 i återstående del, Jo525 yrkande 1 i återstående del, Jo719 yrkande 3 i återstående del, Jo747 yrkande 8 och yrkande 14 i återstående del, Jo801 i återstående del, Jo816 yrkande 2 i återstående del, Jo822 yrkandena 4, 9 och 27 i återstående delar, Jo854 i återstående del, Jo873 yrkande 4 i återstående del och Jo879 yrkande 28 i återstående del och yrkande 31 till *Bidrag till miljöarbete* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 187 585 000 kr.,

Under förutsättning av bifall till reservation 33

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "återstående delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår således att riksdagen till bidrag till miljöarbete för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 190 585 000 kr. Det anförda innebär att 20 milj. kr. utöver regeringens förslag bör avsättas till åtgärder i form av kalkning och till bidragsgivning till privatpersoner för insatser i sura och infekterade brunnar.

Det anförda innebär även att utskottet avstyrker motionerna Jo316 yrkande 1 i återstående del, Jo525 yrkande 1 i återstående del, Jo719 yrkande 3 i återstående del, Jo736 yrkande 12 i återstående del, Jo801 i återstående del, Jo816 yrkande 2 i återstående del, Jo822 yrkandena 4, 9 och 27 i återstående delar, Jo854 i återstående del, Jo873 yrkande 4 i återstående del och Jo879 yrkande 28 i återstående del och yrkande 31.

Det anförda innebär vidare att motion Jo747 yrkande 14 i återstående del inte bör medföra någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *bidrag till miljöarbete*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag, med bifall till motion 1989/90:Jo747 yrkande 8 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo316 yrkande 1 i återstående del, 1989/90:Jo525 yrkande 1 i återstående del, 1989/90:Jo719 yrkande 3 i återstående del, 1989/90:Jo736 yrkande 12 i återstående del, 1989/90:Jo801 i återstående del, 1989/90:Jo816 yrkande 2 i återstående del, 1989/90:Jo822 yrkandena 4, 9 och 27 i återstående delar, 1989/90:Jo854 i återstående del, 1989/90:Jo873 yrkande 4 i återstående del och 1989/90:Jo879 yrkande 28 i återstående del och yrkande 31 till *Bidrag till miljöarbete* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 190 585 000 kr. samt lämnar utan vidare åtgärd motion 1989/90:Jo747 yrkande 14 i återstående del,

45. Bidrag till miljöarbete (mom. 26)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 31, 34, 37 och 41

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "återstående delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår således att riksdagen till bidrag till miljöarbete för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 217 585 000 kr. Det anförda innebär att 5 milj. kr. bör tillföras länsstyrelsernas natur-

vårdsenheter och kommunernas hälsoskyddsförvaltningar för tillsyn enligt miljöskyddslagen, 50 milj. kr. anslås för kalkningsinsatser, varav 15 milj. kr. för kalkning av skogsmark och försurade brunnar, och 5 milj. kr. för stöd till de ideella miljöorganisationerna, samtliga belopp utöver regeringens förslag. Resterande medel bör användas i enlighet med vad utskottet tidigare anfört.

Det anförda innebär även att utskottet avstyrker motionerna Jo316 yrkande 1 i återstående del, Jo525 yrkande 1 i återstående del, Jo719 yrkande 3 i återstående del, Jo736 yrkande 12 i återstående del, Jo747 yrkande 8 och yrkande 14 i återstående del, Jo801 i återstående del, Jo816 yrkande 2 i återstående del, Jo854 i återstående del, Jo873 yrkande 4 i återstående del och Jo879 yrkande 28 i återstående del och yrkande 31.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *bidrag till miljöarbete*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag, med bifall till motion 1989/90:Jo822 yrkandena 4, 9 och 27 i återstående delar och med avslag på motionerna 1989/90:Jo316 yrkande 1 i återstående del, 1989/90:Jo525 yrkande 1 i återstående del, 1989/90:Jo719 yrkande 3 i återstående del, 1989/90:Jo736 yrkande 12 i återstående del, 1989/90:Jo747 yrkande 8 och yrkande 14 i återstående del, 1989/90:Jo801 i återstående del, 1989/90:Jo816 yrkande 2 i återstående del, 1989/90:Jo854 i återstående del, 1989/90:Jo873 yrkande 4 i återstående del och 1989/90:Jo879 yrkande 28 i återstående del och yrkande 31 till *Bidrag till miljöarbete* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 217 585 000 kr.,

46. Bidrag till miljöarbete (mom. 26)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 29, 32, 35 och 38

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "återstående delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår således att riksdagen till bidrag till miljöarbete för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 471 509 000 kr. Det anförda innebär att 100 milj. kr. bör anslås för ett projekt för uppbyggande av ekologiskt fungerande livsmiljöer i storstadsregioner, 100 milj. kr. för miljöinformation till allmänheten, 20 milj. kr. för bidrag till åtgärder mot surt brunnsvatten och 16 milj. kr. för kalkningsinsatser på skogsmark och åkermark och i sjöarnas tillrinningsområden, samtliga belopp utöver regeringens förslag. Resterande medel bör tillföras arbetet mot luftföroreningar och försurning.

Det anförda innebär även att utskottet avstyrker motionerna Jo316 yrkande 1 i återstående del, Jo719 yrkande 3 i återstående del, Jo736

yrkande 12 i återstående del, Jo747 yrkande 8 och yrkande 14 i återstående del, Jo801 i återstående del, Jo816 yrkande 2 i återstående del och Jo822 yrkandena 4, 9 och 27 i återstående delar.

Det anförda innebär vidare att motion Jo854 i återstående del inte bör medföra någon riksdagens ytterligare åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *bidrag till miljöarbete*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag, med bifall till motionerna 1989/90:Jo525 yrkande 1 i återstående del, 1989/90:Jo873 yrkande 4 i återstående del och 1989/90:Jo879 yrkande 28 i återstående del och yrkande 31 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo316 yrkande 1 i återstående del, 1989/90:Jo719 yrkande 3 i återstående del, 1989/90:Jo736 yrkande 12 i återstående del, 1989/90:Jo747 yrkande 8 och yrkande 14 i återstående del, 1989/90:Jo801 i återstående del, 1989/90:Jo816 yrkande 2 i återstående del och 1989/90:Jo822 yrkandena 4, 9 och 27 i återstående delar till *Bidrag till miljöarbete* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 471 509 000 kr. samt lämnar utan vidare åtgärd motion 1989/90:Jo854 i återstående del,

47. Bidrag till miljöarbete (mom. 26)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 36, 39, 40 och 42

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "återstående delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår således att riksdagen till bidrag till miljöarbete för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 247 585 000 kr. Det anförda innebär att 60 milj. kr. bör anslås till kalkning av sjöar, 10 milj. kr. till kalkning av försurade brunnar och 10 milj. kr. till försöksverksamhet med kalkning och vitaliseringsgödsling av skogsmark. Resterande medel bör fördelas i enlighet med vad utskottet anfört ovan.

Det anförda innebär även att utskottet avstyrker motionerna Jo316 yrkande 1 i återstående del, Jo525 yrkande 1 i återstående del, Jo719 yrkande 3 i återstående del, Jo736 yrkande 12 i återstående del, Jo747 yrkande 8 och yrkande 14 i återstående del, Jo801 i återstående del, Jo822 yrkandena 4, 9 och 27 i återstående delar, Jo854 i återstående del, Jo873 yrkande 4 i återstående del och Jo879 yrkande 28 i återstående del och yrkande 31.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *bidrag till miljöarbete*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag, med bifall till motion 1989/90:Jo816 yrkande 2 i återstående del och med avslag på motionerna 1989/90:Jo316 yrkande 1 i återstående del,

1989/90:Jo525 yrkande 1 i återstående del, 1989/90:Jo719 yrkande 3 i återstående del, 1989/90:Jo736 yrkande 12 i återstående del, 1989/90:Jo747 yrkande 8 och yrkande 14 i återstående del, 1989/90:Jo801 i återstående del, 1989/90:Jo822 yrkandena 4, 9 och 27 i återstående delar, 1989/90:Jo854 i återstående del, 1989/90:Jo873 yrkande 4 i återstående del och 1989/90:Jo879 yrkande 28 i återstående del och yrkande 31 till *Bidrag till miljöarbete* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 247 585 000 kr.,

48. Kaliumkalkning (mom. 28)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Med det" och slutar med "yrkande 12" bort ha följande lydelse:

I likhet med miljöpartiet anser utskottet att naturvårdsverkets anslag för kalkningsbidrag även skall omfatta bidrag till kaliumkalkning för åtgärder mot höga koncentrationer av radioaktiva ämnen. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo882 yrkande 12 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *kaliumkalkning*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo882 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

49. Investeringar inom miljöområdet (mom. 29)

Jens Eriksson, Ingvar Eriksson och Carl G Nilsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "yrkande 13" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion Jo736 bör förevarande anslag — förutom för statens förvärv av värdefulla naturområden — även användas för den ideella naturvårdens inköp av mark. I villkoren för erhållande av medel för ändamålet skall klargöras att ansvar för skötseln av naturobjekten ingår i åtagandet. I enlighet med motionens yrkande 13 bör således anslaget sänkas med 20 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. beträffande *investeringar inom miljöområdet*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag, med bifall till motion 1989/90:Jo736 yrkande 13 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo747 yrkande 9, 1989/90:Jo816 yrkande 3, 1989/90:Jo822 yrkande 20 och 1989/90:Jo873 yrkande 10 till *Investeringar inom miljöområdet* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 80 000 000 kr. och lämnar motion 1989/90:Jo740 yrkande 1 utan vidare åtgärd,

50. Investeringar inom miljöområdet (mom. 29)

1989/90:JoU15

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "I samband" och slutar med "yrkande 10" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är den viktigaste åtgärden för skydd av sällsynta eller hotade arter att säkerställa deras livsmiljöer. Särskilt värdefulla miljöer måste avsättas som naturreservat. Eftersom många arter är beroende av skogsbiotoper måste fler skogsområden skyddas än vad som sker i dag. Dessa områden skall vara spridda över hela landet och varje område måste vara av betydande storlek. Mellan områdena bör finnas s.k. korridorer som underlättar spridning av växter och djur. Med detta uttalande ansluter sig utskottet till motion Jo747 yrkande 9 att sammanlagt 120 milj. kr., dvs. 20 milj. kr. utöver regeringens förslag, bör anslås till mark för naturvård. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo816 yrkande 3; Jo822 yrkande 20 och Jo873 yrkande 10 i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. beträffande *investeringar inom miljöområdet*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag, med bifall till motion 1989/90:Jo747 yrkande 9 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo736 yrkande 13, 1989/90:Jo816 yrkande 3, 1989/90:Jo822 yrkande 20 och 1989/90:Jo873 yrkande 10 till *Investeringar inom miljöområdet* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 120 000 000 kr. och lämnar motion 1989/90:Jo740 yrkande 1 utan vidare åtgärd,

51. Investeringar inom miljöområdet (mom. 29)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "I samband" och slutar med "yrkande 10" bort ha följande lydelse:

I likhet med centerpartiet anser utskottet det angeläget att naturvårdsverket får tillräckliga resurser för inköp av mark för naturvård, bl.a. urskogsområden. För verksamheten bör anvisas 130 milj. kr., vilket är 30 milj. kr. utöver regeringens förslag. Utskottet ansluter sig således till motion Jo822 yrkande 20. Ställningstagandet innebär att utskottet avstyrker motionerna Jo747 yrkande 9, Jo816 yrkande 3 och Jo873 yrkande 10 i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. beträffande *investeringar inom miljöområdet*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag, med bifall till motion 1989/90:Jo822 yrkande 20 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo736 yrkande 13, 1989/90:Jo747 yrkande 9, 1989/90:Jo816 yrkande 3 och 1989/90:Jo873 yrkande 10 till

Investeringar inom miljöområdet för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 130 000 000 kr. och lämnar motion 1989/90:Jo740 yrkande 1 utan vidare åtgärd,

1989/90:JoU15

52. Investeringar inom miljöområdet (mom. 29)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "I samband" och slutar med "yrkande 10" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att naturvårdsverkets anslag inte är tillräckligt för finansiering av verkets nyligen avslutade inköp av ett antal urskogar. Härigenom kommer förvärvet att medföra att medel måste tas i anspråk från kommande års anslag i en omfattning som hindrar förvärv av andra angelägna objekt. Utskottet ansluter sig därför till vpk:s förslag i motion Jo873 yrkande 10 att anslaget bör höjas med 120 milj. kr. utöver regeringens förslag, varav 100 milj. kr. skall utgöra ett engångsanslag. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo747 yrkande 9, Jo816 yrkande 3 och Jo822 yrkande 20.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. beträffande *investeringar inom miljöområdet*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag, med bifall till motion 1989/90:Jo873 yrkande 10 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo736 yrkande 13, 1989/90:Jo747 yrkande 9, 1989/90:Jo816 yrkande 3 och 1989/90:Jo822 yrkande 20 till *Investeringar inom miljöområdet* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 220 000 000 kr. och lämnar motion 1989/90:Jo740 yrkande 1 utan vidare åtgärd,

53. Investeringar inom miljöområdet (mom. 29)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "I samband" och slutar med "yrkande 10" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör de få återstående urskogarna och urskogsliknande områdena skyddas. Skogsbruket hotar de sista urskogsresterna och avsatta medel står inte på långt när i rimliga proportioner till behoven. Som anförts i motion Jo816 bör för den kommande treårsperioden mark för 500 milj. kr. inköpas, vilket är 400 milj. kr. mer än regeringen föreslagit. Härutöver bör 50 milj. kr. anslås för utveckling av ny miljöskyddsteknik. Anslaget bör således höjas med motsvarande belopp eller 450 milj. kr. Utskottet tillstyrker därmed motionens yrkande 3 och avstyrker motionerna Jo747 yrkande 9, Jo822 yrkande 20 och Jo873 yrkande 10 i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. beträffande *investeringar inom miljöområdet*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag, med bifall till motion 1989/90:Jo816 yrkande 3 och med avslag på motio-

nerna 1989/90:Jo736 yrkande 13, 1989/90:Jo747 yrkande 9, 1989/90:Jo822 yrkande 20 och 1989/90:Jo873 yrkande 10 till *Investeringar inom miljöområdet* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 550 000 000 kr. och lämnar motion 1989/90:Jo740 yrkande 1 utan vidare åtgärd,

1989/90:JoU15

54. Överföring av mark från domänfonden till naturvårdsfonden (mom. 30)

Karl Erik Olsson (c), Lars Ernestam (fp), Lennart Brunander (c), Åsa Domeij (mp) och Anders Castberger (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "Förslag om" och slutar med "yrkande 14" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motionerna Jo745 yrkande 12 och Jo822 yrkande 21 att statlig mark av värde för naturvården skall kunna tas i anspråk genom överföringar mellan berörda organ. Som föreslås i motionerna bör således staten tillhörig mark av stort naturvårdsvärde utan vederlag kunna överföras till naturvårdsfonden. I enlighet med motion Jo745 yrkande 14 bör årligen mark till ett värde av 15 milj. kr. överföras från domänfonden till naturvårdsfonden för ersättning till enskilda markägare för mark som avsätts till naturreservat. Utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionsyrkandena.

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. beträffande *överföring av mark från domänfonden till naturvårdsfonden*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Jo745 yrkandena 12 och 14 och 1989/90:Jo822 yrkande 21 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

55. Kemikalieinspektionen (mom. 34)

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar med "Inledningsvis vill" och slutar med "yrkande 10" bort ha följande lydelse:

För att kemikalieinspektionen skall kunna fullfölja sitt mycket viktiga arbete anser utskottet — i likhet med folkpartiet — att inspektionens resurser måste förstärkas. Inspektionens verksamhet finansieras i dag med avgifter. Det kan emellertid enligt utskottets mening finnas skäl att finansiera delar av verksamheten över statsbudgeten. Inspektionens kontrollverksamhet, såsom utarbetande av föreskrifter, inspektionsverksamhet och förberedelser för rättsliga förfaranden styrs i stor utsträckning av myndighetens egna ambitioner och bör därför delvis kunna finansieras på detta sätt. Övrig verksamhet däremot, såsom förhandsgranskning, viss utredningsverksamhet och produktregistret, är funktioner som företagen själva i stort kan påverka och bör därför kunna finansieras med avgifter. Utskottet ansluter sig till motion Jo730

yrkande 13 och anser — i avvaktan på ett nytt finansieringssystem — att en förstärkning av inspektionen delvis bör finansieras via budgeten. Som anförs i motion Jo747 yrkande 10 bör för ändamålet anslås 10 milj. kr. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo730 yrkande 13 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 34 bort ha följande lydelse:

34. beträffande *Kemikalieinspektionen*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag, med bifall till motion 1989/90:Jo747 yrkande 10 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo822 yrkande 5 och 1989/90:Jo879 yrkande 11 till *Kemikalieinspektionen* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 10 000 000 kr. samt med anledning av motion 1989/90:Jo730 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ytterligare resurser till kemikalieinspektionen,

56. Kemikalieinspektionen (mom. 34)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c) och Åsa Domeij (mp)
anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar med "Inledningsvis vill" och slutar med "yrkande 11" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion Jo822 har kemikalieinspektionen nu att ompröva äldre bekämpningsmedel och gamla tillstånd. För detta arbete behövs personalförstärkningar. Förstärkningar behövs även för att inspektionen skall kunna stimulera alternativ produkt- och teknikutveckling hos företag och berörda statliga organ. Den av regeringen föreslagna förstärkningen om fyra tjänster är enligt utskottets mening otillräcklig. Utskottet ansluter sig till motionens yrkande 5 enligt vilket tio tjänster bättre torde motsvara inspektionens behov. Vad utskottet här anfört bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo730 yrkande 13, Jo747 yrkande 10 och Jo879 yrkande 11 i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 34 bort ha följande lydelse:

34. beträffande *Kemikalieinspektionen*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med avslag på motionerna 1989/90:Jo730 yrkande 13, 1989/90:Jo747 yrkande 10 och 1989/90:Jo879 yrkande 11 till *Kemikalieinspektionen* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr. samt med anledning av motion 1989/90:Jo822 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ytterligare resurser till kemikalieinspektionen,

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar med "Inledningsvis vill" och slutar med "yrkande 11" bort ha följande lydelse:

För att samhället skall kunna garanteras en fungerande kontroll och ett effektivt förebyggande arbete på kemikalieområdet är det enligt utskottets mening nödvändigt att kemikalieinspektionen beviljas medel för sin verksamhet i enlighet med inspektionens anslagsframställning. Detta innebär att för budgetåret 1990/91 bör inspektionen tillföras medel motsvarande tio tjänster och därutöver en resursförstärkning om 3 650 000 kr. Detta medelstillskott bör enligt utskottet åstadkommas genom höjning av avgifterna på bekämpningsmedel och kemikalier. Med det anförda ansluter sig utskottet till motion Jo879 yrkande 11. Vad utskottet anför bör ges regeringen till känna. Det anförda innebär att utskottet avstyrker motionerna Jo730 yrkande 13, Jo747 yrkande 10 och Jo822 yrkande 5 i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 34 bort ha följande lydelse:

34. beträffande *Kemikalieinspektionen*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med avslag på motionerna 1989/90:Jo730 yrkande 13, 1989/90:Jo747 yrkande 10 och 1989/90:Jo822 yrkande 5 till *Kemikalieinspektionen* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr. och med anledning av motion 1989/90:Jo879 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om ytterligare resurser till kemikalieinspektionen,

58. Frivilliga naturvårdsåtgärder i skogsbruket
(mom. 44)

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkande 11" bort ha följande lydelse:

I motion Jo747 framförs förslag om inrättande av ett särskilt anslag för ersättning till markägare som är beredda att ta mer långtgående naturvårdshänsyn i skogsbruket än lagstiftningen kräver, dvs. ett slags NOLA-bidrag för skogsbruket. Utskottet biträder förslaget i motionens yrkande 11 och föreslår riksdagen att med bifall till motionsyrkandet till Frivilliga naturvårdsåtgärder i skogsbruket anvisa ett anslag av 30 milj. kr.

dels att utskottets hemställan under 44 bort ha följande lydelse:

44. beträffande *frivilliga naturvårdsåtgärder i skogsbruket*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Jo747 yrkande 11 till *Frivilliga naturvårdsåtgärder i skogsbruket* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 30 000 000 kr.,

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar med "Med anledning" och på s. 34 slutar med "yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Jo816 saknas i dag möjlighet att erhålla ersättning för sådana miljöskador som inte omfattas av miljöskadeförsäkringen, t.ex. skador på grund av kvicksilverhaltiga fiberbankar, metalläckande slagghögar och upplag av miljöfarligt avfall. Detta förhållande finner utskottet otillfredsställande och ansluter sig därför till motionens yrkande 4 om inrättande av ett särskilt anslag för ändamålet. Vid beräkning av medel utgår utskottet från det belopp naturvårdsverket föreslår i sin anslagsframställning. Utskottet föreslår således riksdagen att med bifall till motionsyrkandet till Återställning av gamla miljöskador anvisa ett anslag av 100 milj. kr.

dels att utskottets hemställan under 46 bort ha följande lydelse:

46. *beträffande återställning av gamla miljöskador*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Jo816 yrkande 4 till
Återställning av gamla miljöskador för budgetåret 1990/91 anvisar
ett förslagsanslag på 100 000 000 kr.,

60. Projekt för förändrad dagvattenhantering (mom. 47)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar med "Enligt vad" och slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att ett av problemen för de kommunala reningsverken är hanteringen av dagvatten. Såväl med kombinerade som med separata system uppstår svårigheter i hanteringen. Enligt vad utskottet erfarit finns emellertid metoder som bygger på den naturliga processen att infiltrera dagvattnet i marken, varigenom bl.a. problem med sjunkande grundvattennivåer kan undvikas. Särskilt i storstadsregioner och tätorter förorenas dagvattnet på grund av utsläpp från biltrafiken, varför utskottet finner det särskilt angeläget att förbättra dagvattenhanteringen i dessa områden. Som föreslås i motion Jo855 bör naturvårdsverket få i uppdrag att som ansvarig myndighet inleda ett projekt med fullskaleförsök med naturenlig dagvattenhantering. Vad utskottet anfört med anledning av motionens yrkande 1 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 47 bort ha följande lydelse:

47. *beträffande projekt för förändrad dagvattenhantering*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo855 yrkande 1
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

61. Anslag för förändrad dagvattenhantering (mom. 48)

1989/90:JoU15

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "Motionsyrkande avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan (res. 60) föreslagit att naturvårdsverket ges i uppdrag att inleda ett projekt för naturenlig dagvattenhantering. Enligt motion Jo855 yrkande 2 bör för ändamålet anslås 20 milj. kr. för delfinansiering av projektet under budgetåret 1990/91. Utskottet biträder förslaget och föreslår riksdagen att till Förändrad dagvattenhantering anvisa ett anslag av 20 milj. kr.

dels att utskottets hemställan under 48 bort ha följande lydelse:

48. beträffande *förändrad dagvattenhantering*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Jo855 yrkande 2 till *Förändrad dagvattenhantering* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 20 000 000 kr.,

Särskilda yttranden

1. Stiftelsen Bohus Avelscentrum — Åby Säteri (mom. 6)

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anför:

Vi har avstått från reservation till förmån för statligt engagemang i stiftelsen med motivering att fördjupade diskussioner bör föras med naturvårdsverket innan eventuellt statligt stöd kan utgå. Detta ställningstagande innebär inte att vi anser att Bohus Avelscentrum endast har regionalt intresse. Insatser för att bevara hotade djurarter är givetvis enligt vår uppfattning av både nationell och internationell karaktär.

2. Ekologiskt fungerande livsmiljöer i storstadsregioner (mom. 17)

Åsa Domeij (mp) anför:

Miljöpartiet driver frågan om ekologiskt byggande i och av hela samhället. Detta gäller inte minst i storstaden, en storstad som inte alls behöver vara så naturfientlig som många tror. På våra ärevärdiga gamla domkyrkor växer t.ex. en rad intressanta mossor och lavar i den speciella ekologiska nisch som där erbjuds. I mer allvarliga ordalag har vi i motioner, skrivelser och reservationer föreslagit stora satsningar på ekologiskt byggande även inne i den gamla stenstaden. Med ny ekologisk teknik kan dessa gamla värmemagasinerande byggnader fungera väl även i ett framtida energisnålt samhälle.

Stadens ekologi beror i särskilt hög grad på hur vi utformar trafiksystemen. För framtiden finns lovande, helt nya innovationer som gör att vi kan avveckla massbilismen i staden.

I vår partimotion om forskning har vi lagt fram förslag om anslag till ekologiskt byggande.

1989/90:JoU15

3. Tillsyn enligt miljöskyddslagen (mom. 19)

Åsa Domeij (mp) anför:

Miljöpartiet föreslog i förra årets "gröna lunta" att två tjänster på länsstyrelsernas naturvårdsenheter skulle avdelas för den gröna naturvården. Vi konstaterar med tillfredsställelse att civildepartementet föreslår detsamma i årets budgetproposition.

Miljöpartiet kräver att länsstyrelsernas naturvårdsenheter får ökade resurser även det kommande budgetåret. Med tanke på dagens eftersatta miljötillsyn och kommunernas övertagande av tillsynen av icke tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet är detta en absolut nödvändighet. I motion Bo311 föreslår miljöpartiet en förstärkning med 50 milj. kr. till länsstyrelsernas naturvårdsenheter för det kommande budgetåret. Vårt förslag tas upp i bostadsutskottet eftersom det ligger under civildepartementets verksamhetsområde.

4. Frivilliga naturvårdsåtgärder i skogsbruket (mom. 44)

Åsa Domeij (mp) anför:

Med anledning av proposition 1989/90:100, bil. 11 (jordbruksdepartementet), har miljöpartiet i motion Jo808 begärt att 20 milj. kr. anslås för bidrag till skogsvård. Miljöpartiet föreslår i samma motion att anslaget för skogsodling efter avverkning av lågproducerande bestånd m.m. under anslaget D 5. Bidrag till skogsvård m.m. avskaffas och att ett nytt anslag för aktiva natur- och kulturvårdsåtgärder på 2 milj. kr. införs. Detta förslag har ingått i utskottets behandling av statsbudgeten för jordbruksdepartementets verksamhetsområde.

5. Utveckling av ny miljöskyddsteknik (mom. 45)

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anför:

Folkpartiet har i sin partimotion framfört att ett anslag på 40 milj. kr. skall anvisas för utveckling av ny miljöteknik. Vi avstår från att reservera oss till förmån för bifall till framställningen med motiveringen att vi i kommittémotionen om forskning redovisar konkreta förslag om förstärkning av miljöforskningen bl.a. med anknytning till avfallsfrågor.